

Riksdagens protokoll 1998/99:58

Torsdagen den 18 februari

Kl. 12.00 – 16.34

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 februari.

2 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 17 februari

BoU2 Kooperativ hyresrätt och ägarlägenheter

Mom. 3 (ägarlägenheter)

1. utskottet
2. res. (s, v)

Votering:

157 för utskottet

158 för res.

34 frånvarande

Kammaren biföll res.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 36 kd, 16 c, 14 fp, 16 mp

För res.: 119 s, 39 v

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU3 Hyresrätt och bostadsrätt

Mom. 1 (bruksvärdessystemet)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

235 för utskottet

75 för res. 1

2 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 39 v, 36 kd, 16 c, 14 fp, 11 mp
För res. 1: 75 m
Avstod: 2 mp
Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 6 (porrklubbsverksamhet som grund för uppsägning)

1. utskottet
2. res. 4 (kd, mp)

Votering:

259 för utskottet

53 för res. 4

2 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 39 v, 16 c, 13 fp

För res. 4: 1 m, 36 kd, 16 mp

Avstod: 1 m, 1 fp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Mom. 8 (självförvaltning)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 6 (kd, c)

3. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Sf634 yrk. 14 (fp)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 6 genom uppresning.

Huvudvotering:

248 för utskottet

52 för res. 6

15 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 75 m, 39 v, 15 mp

För res. 6: 36 kd, 16 c

Avstod: 14 fp, 1 mp

Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Mom. 9 (förvärvslagens tillämpning vid aktie- och andelsförvärv)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

275 för utskottet

39 för res. 7

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 75 m, 36 kd, 16 c, 14 fp, 16 mp
För res. 7: 39 v
Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Mom. 12 (ett personligt låneansvar för bostadsrättshavaren)

1. utskottet
2. res. 8 (kd)

Votering:

279 för utskottet
35 för res. 8
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 75 m, 39 v, 1 kd, 16 c, 13 fp, 16 mp
För res. 8: 35 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 22 (bostadsanvisning m.m.)

1. utskottet
2. res. 16 (v)

Votering:

275 för utskottet
39 för res. 16
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 75 m, 35 kd, 16 c, 14 fp, 16 mp
För res. 16: 38 v, 1 kd
Frånvarande: 12 s, 7 m, 5 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Mom. 23 (rätten att hyra en lägenhet)

1. utskottet
2. res. 17 (v)

Votering:

275 för utskottet
38 för res. 17
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 75 m, 36 kd, 16 c, 14 fp, 16 mp
För res. 17: 38 v
Frånvarande: 13 s, 7 m, 5 v, 6 kd, 2 c, 3 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Tredje vice talmannen meddelade att socialutskottets betänkanden SoU4 och SoU5 samt arbetsmarkandsutskottets betänkande AU5 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Narkotikapolitik samt
kontroll av syntetiska
droger och åtgärder
mot dopning*

3 § Narkotikapolitik samt kontroll av syntetiska droger och åtgärder mot dopning

Föredrogs

Socialutskottets betänkande 1998/99:SoU4

Narkotikapolitik (skr. 1997/98:172)

Socialutskottets betänkande 1998/99:SoU5

Kontroll av syntetiska droger och åtgärder mot dopning (prop. 1997/98:183 och 1998/99:3)

Anf. 1 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m):

Fru talman! Dagens betänkanden grundar sig på regeringens skrivelse om narkotikapolitiken och två propositioner om kontroll av syntetiska droger respektive åtgärder mot dopning. Dessutom finns en rad motioner med anledning av regeringens skrivelser och propositioner förutom 27 motioner från allmänna motionstiden. Trots denna mångfald kan konstateras att det råder en betydande samsyn på dessa problem i vårt land. Skillnaderna mellan partierna är marginella.

Narkotika fortsätter dock att vara ett stort folkhälsoproblem. Dagligen kan vi ta del av rapporter i pressen om nya tragedier. Det förefaller som om Sverige också har blivit ett transitland för narkotika. Våldiga mängder narkotika tas om hand av tullen, så stora mängder att svenskarna knappast kan konsumera allt själva. Narkotikapolitiken i Sverige har som sagt kunnat föras under en förhållandevis stor enighet. Vi har alla den uppfattningen att narkotikapolitiken skall bedrivas kraftfullt, tydligt och konsekvent. Motåtgärderna omfattar ansträngningar från hela samhället. Och huvudansvar har föräldrar och skola. Möjligheterna att på ett tidigt stadium upptäcka drogmissbruk är beroende av om föräldrar och andra ansvariga har tillräckliga kunskaper. Samhället och dess myndigheter måste samarbeta också med de frivilligorganisationer mot narkotika som ofta har stor kunskap om dessa problem.

A och o vid denna verksamhet är information och kommunikation framför allt till ungdomarna. Det är vanligast att ungdomar rekryteras till drogmissbruk. Ungdomar är de mest lättrekryterade. Vi har visserligen den s.k. ANT-undervisningen i skolan som behandlats mycket seriöst i utbildningsutskottet, men den fungerar trots allt ganska dåligt. Varken elever eller lärare lär sig på detta sätt tillräckligt om alkohol, droger och tobak. ANT-undervisningen måste intensifieras. Lärarna har en bra observatörsroll. De kan ofta se när en individ snabbt förändrar sitt beteende, t.ex. börjar skolka, visar likgiltighet, är hyperaktiv, osv. Förändringar i personligheten kan vara det första tecknet på ett begynnande narkotikamissbruk.

Det finns också modernistiska trender i dagens samhälle där narkotika har en stor lockelse. Vi känner alla till uppståndelsen för något år

sedan då rejvfesterna blommade som mest. De s.k. medvetandevidgande drogerna kan aktivera en stark lockelse till det översinnliga, till nyhinduism, sekter och guruer. Socialt avvikande företeelser, t.ex. satanism, kräver praktiskt taget narkotika med gravskändningar, kyrkbränder och t.o.m. mord som följd. I detta sammanhang måste vi betona föräldrarnas oavvisliga ansvar. De måste veta vad deras ungdomar gör. Det offentliga skall medverka och stödja genom information och normbildning. Detta gäller också alkoholbruk som ju är inkörsporten till narkotikabruk.

Jag skall inte läsa upp listor på vilka sorters narkotika som är särskilt farliga. Alla är farliga om än på olika sätt. På senare tid har de s.k. syntetiska preparaten blivit ett stort problem, eftersom lagstiftningen har haft svårt att hänga med. Genom att ändra den kemiska sammansättningen får man fram nya preparat som inte är narkotikalistade och därmed kan säljas till dess att samhället har hunnit i fatt.

Narkotikamissbruket har fördubblats under en tioårsperiod. Missbruket har också börjat tränga allt längre ned i åldrarna. Missbruket har också blivit tyngre. Utvecklingen mot allt tyngre medel är illavarslande. Poliser och ungdomar rapporterar om tilltagande missbruk hos barn under 15 år. Lagens begränsning tills straffmyndighetsåldern uppnåtts hindrar polisen att få fram bevis. Lagstiftningen borde snarast kompletteras så att polisen kan ta drogtestar även när missbrukaren är under 15 år.

Man bör inte heller glömma bort en äldre generation bara för att detta är mindre vanligt hos den. Drogmissbruk i arbetslivet kan medföra svåra risker i vissa yrken och måste med kraft motarbetas. Arbetsdomstolen har nyligen i en dom gett kärnkraftverken tillstånd att drogtesta personal även om dessa personer inte traditionellt tillhör riskpersonalen. Den första förutsättningen för att man skall kunna bekämpa missbruket är ju att man kan identifiera det.

Staten har tillsammans med kommunerna ett ansvar för missbrukarvården. Och i år fördelar staten 50 miljoner kronor för insatser på detta område. Denna summa behöver förmodligen förstärkas till kommande år.

Idrottsrörelsen arbetar i stort sett mycket bra mot droger och narkotika. Den har också stor erfarenhet av att bekämpa förekomster av dopningsmedel. Fusk via dopning måste till varje pris bekämpas. En särskild anledning till detta är naturligtvis preparatens medicinska effekter som kan ödelägga unga människors liv. Även dessa medel kan vara starkt vanebildande. En kriminalisering som nu föreslås av bruket av dopningsmedel är befogad.

Någon skillnad mellan alkoholbruk och narkotikamissbruk finns egentligen inte ur teoretisk synpunkt. Hur pass vanebildande alkohol är kan vara mycket individuellt. Ur praktisk synpunkt finns däremot betydande skillnader, kanske framför allt därför att alkohol är ett av samhället sanktionerat berusningsmedel. Alkohol kan konsumeras utan vare sig medicinska eller sociala konsekvenser. Alkohol kan visserligen också leda till missbruk med svåra negativa konsekvenser både medicinskt och socialt, men detta är inte regel. Narkotikabruk däremot ingår i vårt land inte i vårt normativa beteende.

Trots mångårigt arbete har man ännu inte fått fängelserna narkotikafria. Man räknar med att omkring 45 % av de intagna på fängelserna är narkotikamissbrukare. Rekryteringen av nya missbrukare är också mycket stor. Detta är otillfredsställande. Här om någonstans måste man ha en

nollvision. Lösningen kan ligga i en differentiering av klientelet och mycket större restriktivitet vid permissioner. Besöksverksamheten bör inte vara fri utan ske i skilda glasruteförsedda rum för dem som har ett konstaterat narkotikabruk. Fortsatt regelbunden provtagning borde vara en självklarhet. Bättre utredningar när personal misstänks smuggla in narkotika och verkligt kännbara straff för detta är en annan åtgärd.

Jag stöder självklart alla moderata reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation 1 i socialutskottets betänkande 4.

Anf. 2 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Låt oss först konstatera att begreppet droger innefattar såväl legala som illegala droger. Vi får inte glömma att den drog som skapar flest problem såväl vad avser mänskligt lidande som samhällsekonomiskt är den legala drogen alkohol. Detta är nödvändigt att konstatera för att se helheten men får naturligtvis inte skymma det faktum att narkotika och andra illegala droger utgör ett växande problem som kräver betydande samhällsinsatser för att motverkas. Tillgången på droger ökar dramatiskt över hela Europa, och den illegala droghandeln besväras numera inte mycket av t.ex. gränskontroller. De s.k. syntetiska drogerna tillverkas både inom och utom landet och utgör ett nytt och än mer svårkontrollerat område.

Narkotika och droger är ett stort och växande hälsoproblem, inte minst för många unga människor som i dagens samhälle blir alltmer exponerade för en ständigt växande flora av nya och gamla droger. Utöver hälsoproblemen utgör den ökade drogförekomsten också ett växande socialt problem. Vänsterpartiet menar att de djupnande ekonomiska klyftorna i vårt land, den ökade segregationen, arbetslösheten och marginaliseringen av stora grupper människor utgör en grogrund för ett växande missbruk av droger och för nyrekrytering. Här finns inga enkla orsaksamband, det vill jag understryka, men avsaknad av hopp och framtidstro är ett signum för hundratusentals människor i vårt land, och detta är mycket allvarligt och har betydelse för rekrytering av nya missbrukare.

Därtill kommer att utslagningen av människor med missbruksproblem i viktiga och för alla människor avgörande sociala sammanhang som arbete, utbildning och boende är mer definitiv och brutal i dag än vad den var för bara några år sedan.

I Sverige har vi av tradition en massiv och bred uppslutning kring en restriktiv narkotikapolitik, med en strävan att motarbeta allt bruk av narkotika syftande till ett narkotikafritt samhälle. För att uppnå detta krävs en balans av åtgärder av förebyggande och informerande karaktär, behandling och rehabilitering av människor med missbruksproblem samt åtgärder och sanktioner som är ämnade att verka restriktivt och stoppa tillförsel och handel.

Vänsterpartiet sluter upp bakom denna politik och utgår från att enigheten kring dessa utgångspunkter fortsätter att gälla, för det är värdefullt och viktigt utåt.

Vi har hittills i Sverige haft en mer begränsad utbredning av narkotikamissbruk än många jämförbara länder, även om problemen växer också här. Till denna mer gynnsamma utveckling torde just balansen mellan åtgärder av olika karaktär bidra. Det går inte att enbart använda

restriktioner och repressiva åtgärder. Vid många internationella jämförelser visar det sig inte vara särskilt framgångsrikt.

Regeringens narkotikapolitiska redogörelse lyfter fram denna balanserade politik som utgångspunkt även i fortsättningen. Det anser vi i Vänsterpartiet vara viktigt och värdefullt.

Det finns dock anledning, menar vi, att vara kritisk och ifrågasättande när det gäller just balansen mellan olika åtgärder som den har utvecklats under senare år. På den förebyggande sidan har det i många kommuner skett en kraftig neddragning av insatser i skolorna, t.ex. ANT-undervisningen. Fritisverksamheten har också drabbats kraftigt på många håll. Även den sociala fältverksamheten, den uppsökande verksamheten, har kraftigt beskurits på många håll.

Av redogörelsen framgår att antalet platser på LVM-hem har skurits ned kraftigt. Beläggningen totalt på alla behandlingshem – det gäller alltså även frivilligplaceringarna, har också gått ned på ett mycket radikalt sätt. En förklaring till denna utveckling tycks vara den överallt växande förekomsten av öppenvårdsprojekt som tagit över behandlingen av många missbrukare. Det finns ingen anledning att generellt ifrågasätta framväxten av nya öppna behandlingsformer men som så ofta i socialt utvecklingsarbete svänger pendeln så kraftigt att det ger anledning till eftertanke. Det är svårt att tänka sig att grava missbrukare, som för bara några år sedan placerades på behandlingshem med omfattande insatser, nu får behoven tillgodosedda i öppenvård med vanligen glesa personalinsatser. De har tillsyn men det är ibland allt de får. Det är Vänsterpartiets uppfattning att det är nödvändigt att ägna stor uppmärksamhet åt utvecklingen på behandlingsområdet framöver.

Vi i Vänsterpartiet menar att det, tyvärr, finns en risk även i vårt land med att bemöta dessa växande drogproblem med enbart högre straffsatser och repressiva insatser. Vi är säkert helt överens om att även i fortsättningen ha kraftfulla åtgärder riktade mot försäljning, hantering och innehav av narkotika och andra illegala droger. Men när det kommer ned till bruket av droger borde det vara problematiskt med ytterligare straffskärpningar för alla människor som menar allvar med att behålla balansen i samhällets utbud av insatser.

Detta gör att vi i Vänsterpartiet, mot den bakgrund som jag har tecknat, i dagens situation motsätter oss en kriminalisering av bruket av dopningsmedel, som ju föreslås i regeringens proposition. Vi kan tänka oss skärpta straffsatser för langning och försäljning, men att kriminalisera bruket utan att mer precist ange hur ansträngningarna skall ökas för att erbjuda missbrukarna lämplig vård och behandling är något som vi i Vänsterpartiet för närvarande motsätter oss.

Jag vill i sammanhanget också erinra om att flera tunga remissinstanser – exempelvis Göta hovrätt, Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren och Socialstyrelsen – avstyrker kriminalisering. Ett skäl för flera av dem är att detta strider mot den straffrättsliga principen att inte straffbelägga handlingar riktade mot den egna personen eller det egna intresset.

Till yttermera visso kan vi konstatera att framtiden är synnerligen oviss för ett av de fåtaliga centrum för kunskap och kompetens som finns på området, nämligen Dopingjouren. Vi ställer oss bakom den motion från Kerstin Heinemann m.fl. som syftar till initiativ för att trygga Dopingjourens framtid. Alla här som menar allvar med att behålla kunskap-

Prot. 1998/99:58
18 februari

*Narkotikapolitik samt
kontroll av syntetiska
droger och åtgärder
mot dopning*

er och kompetens på området borde, tycker vi, stödja den reservation som vi och andra partier har lagt. Det innebär ett litet ekonomiskt åtagande men verksamheten har stor betydelse för utvecklingsarbetet på området. Det understryks också av Riksidrottsförbundet, som ju har kunskaper på området.

Som jag redan framhållit ser vi i Vänsterpartiet positivt på grunderna för narkotikapolitiken som de formuleras i regeringens skrivelse, och vi bejaktar det arbete som Narkotikakommissionen inlett. Vi vill dock komplettera och förtydliga på några punkter, som framgår av reservation 8. Det handlar om att belysa inte minst ungdomars livssituation på ett bredare sätt än vad direktiven antyder. Det gäller att peka på riskmiljöer men också på alternativ till drogmissbruk. Vi framhåller också värdet av att försöka kostnadsberäkna ökade ansträngningar avseende förebyggande och behandlande insatser så att dessa blir synliga, också i jämförelse med kostnader för repressiva insatser.

Slutligen är det viktigt att tydligt belysa och beskriva de starka krafter i Europa som i dag verkar för legalisering och liberalisering av droger så att bättre kunskap kan spridas och för att effektivt bemöta den propaganda som alltmer oblygt når oss.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 8 vad avser socialutskottets betänkande 4 samt till reservationerna 1 och 2 vad avser socialutskottets betänkande 5. Vi står självfallet också bakom våra övriga reservationer men för tids vinnande avstår jag från fler yrkanden.

Anf. 3 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Narkotika och andra droger är ett gissel för alla dem som blir inblandade i sådant. För dem som fastnar i ett beroende blir beroendet ett fängelse som inte stannar vid missbruket utan som får vidare konsekvenser, både socialt och medicinskt.

Det svenska samhället gör tillsammans med frivilligorganisationer och enskilda stora och behjärtansvärda insatser, vilka är värda allt stöd. Det allra viktigaste är dock att människor inte hamnar i en missbrukssituation. Det är därför glädjande med den övergripande samsyn om ett narkotika- och drogfritt samhälle som utskottets betänkande ger uttryck för.

Vi kristdemokrater anser att arbetet med att uppnå målet om ett narkotikafritt Sverige oförtrutet måste fortsätta. Samhället måste klargöra att bruk och missbruk av narkotika är oacceptabelt. Information och normöverföring på detta område kan inte nog betonas, och här måste alla hjälpas åt – föräldrar, skola, sociala myndigheter, frivilliga organisationer och enskilda.

Ibland skiljs det på socialpolitik och kriminalpolitik, trots att dessa borde ses i ett sammanhang. Vid narkotikabekämpning räcker inte nationellt arbete, utan ett internationellt samarbete är nödvändigt för att stoppa narkotikaflödet. Det är bl.a. därför som vi kristdemokrater i vårt budgetförslag vill anslå mer pengar än riksdagsmajoriteten till tullen för en bättre gränskontroll.

En ny effektiv narkotikabekämpning inom kriminalvården måste byggas upp. Förekomsten av narkotika på anstalter är oacceptabel. Till vissa delar som berör t.ex. finansiering av rehabilitering, där vi vill undersöka möjligheterna till statlig garanti som hjälp till kommunerna,

utbytesverksamhet av sprutor, missbrukssituationen på kriminalvårdsanstalter och synpunkter på Narkotikakommissionens arbete har vi lämnat reservationer.

Fru talman! Problemet med syntetiska droger har ökat och blivit alltmer sofistikerat. Nya, hälsofarliga missbruksmedel som inte kan definieras som narkotika, dopningsmedel eller läkemedel förekommer. Dessvärre ökar tillgängligheten till dessa produkter, trots att arbetet för att motverka spridning pågår. Allt fler ungdomar har fått tillgång till dessa varor med droglignande effekter, ibland med mycket allvarliga konsekvenser.

Det ligger i både samhällets och medborgarens intresse att hälsofarliga missbruksmedel inte florerar i samhället – det gäller då oftast bland våra ungdomar. Det finns också ett viktigt folkhälsoperspektiv i dessa frågor som inte nog kan överskattas.

De möjligheter till inskränkningar på området som nu ges måste ske med restriktivitet så att hälsokostvaror och godkända naturläkemedel inte drabbas av den nya lagen.

Kriminalitet, sexuella övergrepp m.m. är ofta knutna till bruk av droger i någon form. Inte bara missbrukaren utan även omgivningen involveras, ibland t.o.m. som brottsoffer. I många fall leder missbruket till livslånga problem både för missbrukaren och det sociala nätverket, om nu något sådant existerar. Därför har samhället och beslutsfattare ett ansvar även på detta område som inte kan avsägas.

Dopning och dopningsmedel är ett annat bekymmer som tyvärr förekommer – till skada för dem som brukar dessa medel. Främst är det unga människor som använder dopningsmedel, vilket ytterligare förstärker allvaret med problemet. Konsekvenser av bruket av dopningsmedel är allvarliga fysiska bieffekter och ibland bestående men. Samhället bör med kraft motverka att unga människor utsätter sig för dylika hälsorisker.

Rent generellt bör man inta en restriktiv hållning till inskränkningar för den enskilde medborgaren, men dessvärre måste samhället vid vissa tillfällen tillgripa begränsningar för det allmännas bästa. Detta är en av dessa.

Fru talman! Till sist yrkar jag bifall till reservation 9 i SoU4. För övrigt står vi bakom våra motioner, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dessa.

Anf. 4 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Hela 96 % av svenska folket anser att det behövs kraftfullare åtgärder från samhällets sida för att hejda narkotikamissbruket enligt en nyligen gjord SIFO-undersökning. Det visar tydligt vilket starkt stöd och starkt krav som ställs på att det verkligen vidtas långtgående åtgärder, på alla nivåer, för att bekämpa narkotikamissbruket, att det görs resolut, tydligt och med kraft innan det blir för sent att hejda en förödande utveckling. Det finns således en allmänt folkförankrad uppfattning att vi skall göra rent hus med knarket.

En annan viktig förutsättning är den politiska samsyn som råder om att den svenska narkotikapolitiken bygger på en kompromisslös inställning, att vi skall ha ett narkotikafritt samhälle. Jag vill tydligt och klart markera att Centerpartiet står bakom detta synsätt. Ett narkotikafritt samhälle är ett lika högt ställt som viktigt mål som ger uttryck för samhällets

hållning till narkotikan, att vi inte accepterar att narkotikan integreras i samhället. Målet om ett narkotikafritt samhälle uttrycker, enligt min uppfattning, optimism och en positiv människosyn. Det går att hejda narkotikans framfart, och det går att rehabilitera missbrukare. Det finns dock farliga drogliberala krafter, främst i vår omvärld. Vänsterpartiet och Miljöpartiet, kanske fler partier, bör t.ex. ägna kraft åt att påverka sina partikamrater i Europaparlamentet. Vi måste stenhårt arbeta för att få förståelse och genomslag för den svenska narkotikapolitiken, klargöra att ökad legalisering av narkotikan leder till ökad tillgänglighet, som i sin tur leder till ökad användning av narkotika och andra droger.

Jag och Centerpartiet delar det allra mesta av innehåll och bedömningar i utskottets betänkanden. Utöver de principiella utgångspunkterna krävs ett batteri av åtgärder, av många och på alla nivåer – internationellt och nationellt, av myndigheter, organisationer och enskilda, förebyggande och vårdande insatser. Framför allt krävs det att vi som vuxna i olika roller som förälder, lärare, fritidsledare etc. ges kunskaper och stöd att ta vårt ansvar. Att reagera, säga nej, markera gränser och normer är att bry sig om och visa kärlek.

Jag har – om jag tillåts vara lite personlig – som pappa fått den bok om droger som Folkhälsoinstitutet givit ut. I materialet beskrivs nya preparat, diskuteras rollen som tonårsförälder och ges kunskaper, tips och råd. Jag tycker att det är ett bra exempel på vad som kan göras men som självfallet enbart är ett komplement till alla övriga insatser som krävs. Mot bakgrund av att utbudet av droger ökat, att alltfler ungdomar visar intresse för och provar narkotika känns det oerhört angeläget att prioritera just ungdomsgruppen.

Fru talman! Centerpartiet står bakom två flerparters reservationer i narkotikabetänkandet SoU4. Jag yrkar bifall till reservationerna 6 och 7.

I den förstnämnda reservationen handlar det om sprututbytesverksamheten, där vi menar att pågående projekt i Malmö och Lund med utdelning av fria sprutor till narkotikamissbrukare skall avbrytas. Att först säga ja till en kompromisslös inställning och till det narkotikafria samhället och att därefter acceptera en verksamhet som tillhandahåller de verktyg som behövs för att injicera narkotika är inte att vara konsekvent och står i strid med en restriktiv hållning till narkotikamissbruket.

I den andra, reservation 7, vill vi markera betydelsen av en effektiv narkotikabekämpning på kriminalvårdsanstalterna. Ambitionen måste vara att alla anstalter skall vara narkotikafria. Narkotikafria fängelser är ett viktigt led i kampen mot narkotika.

Centerpartiet tillstyrker betänkandet om syntetiska droger, dopning m.m., SoU5. Vi ökar beredskapen och möjligheterna att möta nya droger, ingripa mot hälsofarliga missbruksmedel och att tillgripa åtgärder mot dopning. Ett gammalt centerkrav, att bruket av dopningsmedel skall kriminaliseras, blir enligt detta förslag genomfört. Det tycker vi är utmärkt. Jag är förvånad över att Vänsterpartiet som enda parti inte ställer sig bakom detta. Debatten från 1980-talet dyker upp i minnet åtminstone hos mig. Jag skulle vilja direkt fråga Vänsterpartiets representant: Vill ni som en konsekvens av ställningstagandet här också riva upp det beslut som vi en gång i tiden kämpade för att få igenom, nämligen att förbjuda konsumtion av narkotika?

Anf. 5 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson torde känna till att Vänsterpartiet är en stark motståndare till alla former av legalisering av droger. Vi ser mycket kritiskt på framväxten av en legaliseringsrörelse i Europa. Vi ger klart uttryck för detta i vår reservation 8 i SoU4. Vi för fram att kommissionen skall studera och kritiskt analysera legaliseringsrörelsen för att den skall kunna bemötas med sakliga argument. Jag undrar om Kenneth Johansson kanske är beredd att stödja den reservationen med tanke på att vi tycks vara överens om sakinnehållet. Det vore bra med ett klarläggande på den punkten.

Vi måste se samlat på utvecklingen. Jag ägnade ganska mycket tid åt att beskriva bristen på balans som den har kommit att utvecklas mellan olika typer av åtgärder: förebyggande, behandlande och restriktiva. Kenneth Johansson uppehöll sig särskilt vid det restriktiva. Jag är lite orolig för hur Kenneth Johansson ser på balansen. Är det viktigt att behålla balansen i åtgärderna? Det är en enkel fråga som det går att svara ja eller nej på. Är vi överens på den punkten?

Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! För det första anser jag att den reservation som omnämns täcks av den uppgift som Narkotikakommissionen har. För det andra tror jag att Rolf Olsson lyssnade aningen dåligt på mitt anförande. En mycket stor del av det ägnade jag åt att tala om förebyggande åtgärder – föräldrollen och det faktum att vi måste se till att skapa ett samhälle som gör att människor inte kommer i de fruktansvärda situationer som missbruk av alkohol eller narkotika och annat missbruk leder till.

Jag tycker verkligen att det finns balans både i Centerpartiets politik och i det anförande som jag nyligen höll. Men det som jag anser vara inkonsekvent är att inte kunna stå för en konsekvent linje, att förbjuda konsumtion av dopningsmedel på samma sätt som det 1988 med starkt krav från folkopinionen infördes ett förbud mot att bruka narkotika. I det fallet mäter Vänsterpartiet som enda parti ut sig.

Jag fick inget svar på min fråga om det är så att Vänsterpartiet analogt med sitt ställningstagande i dag också vill riva upp förbudet mot att konsumera narkotika.

Anf. 7 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Vi har inget aktuellt förslag om att riva upp detta beslut.

Jag varnade för en utveckling mot högre straffsatser, och jag hoppas att vi är överens på den punkten, Kenneth Johansson.

Det finns en antydning i Kenneth Johanssons anförande om att vi på något sätt skulle vara positiva till dopningsmedel. Jag vill understryka att vi inte är ensamma om att vara negativa till kriminalisering av bruket av dopningsmedel. Sådana tunga remissinstanser som Göta hovrätt, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Brottsförebyggande rådet är också negativa till en kriminalisering.

Jag tycker, Kenneth Johansson, att detta är en svår fråga, eftersom den strider mot en viktig straffrättslig princip. Det vore en befrielse om också Kenneth Johansson kunde säga att det inte är någon enkel fråga.

Anf. 8 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Detta är inte någon enkel fråga, men det handlar om tydliga budskap, om att vara konsekvent och om att resolut ta tag i problemen. Här är ett exempel på vad vi politiskt kan göra.

Jag markerade att det är bland de politiska partierna i denna församling som Vänsterpartiet som ensamt parti har en annan uppfattning. Efter att ha varit med under beredningen och läst betänkanden och proposition vet jag också att det finns underlag för olika bedömningar. Men när man gör en sammanvägning kommer man fram till en slutsats om vad man politiskt vill göra, och jag är glad för att det finns en stor, bred enighet – bortsett från Vänsterpartiet – om att vi skall ge ett klart besked om att vi skall göra allt vad som står i vår makt, inklusive att även förbjuda konsumtion av dopningsmedel. Jag tycker att detta är ett tydligt budskap.

Anf. 9 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Först vill jag framföra att Folkpartiet helt delar utskottets bedömning när det gäller att målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett narkotikafritt samhälle. Det är också av mycket stor vikt att vi har en politisk enighet här i riksdagen kring detta och att den uppfattningen stöds av en stor majoritet av människorna i Sverige. Det ger oss en bättre förutsättning att bekämpa narkotikabruket än vad man har i många andra länder. Vi delar också uppfattningen att narkotikapolitiken måste bygga på en kombination av olika insatser och även på att man med kraft skall motverka ungdomars narkotikaanvändning.

Fru talman! Folkpartiet har reservationer till detta betänkande, men de handlar inte om narkotikapolitikens inriktning.

Den första reservationen handlar om vård och rehabilitering. Modern forskning börjar nu att kunna ge svaret på varför en del människor utvecklar beroende och missbruk av ämnen som narkotika, alkohol och tobak. Det finns också forskning som tyder på att även ärftliga faktorer kan spela en roll för benägenheten att utveckla ett beroende. Vi anser därför att det är viktigt att forskningen kring narkotika inte ses isolerad från övriga beroendeframkallande medel.

Vården och rehabiliteringen av missbrukare måste också bli effektivare. Den måste individualiseras, och personalen behöver en grundlig och seriös utbildning. Kvinnliga narkomaner måste kunna få välja att komma till avdelningar med bara kvinnor.

Många narkotikamissbrukare är inte kända inom missbrukarvården. Däremot är de kända av t.ex. Frälsningsarmén och Stadsmissionen. Ansvariga myndigheter bör därför enligt vår uppfattning ta kontakt med dessa ideella organisationer för att ta reda på i vilken omfattning dessa missbrukare inte sökt samhällets missbrukarvård och skälet därtill.

Metadonbehandling bedrivs i Uppsala, Stockholm och Skåne. Övriga delar av landet måste remittera sina patienter dit. Det händer att man avstår av ekonomiska skäl. Vi ser det som mycket olyckligt, eftersom metadonbehandling tillsammans med psykosocialt stöd har positiva effekter och ger humanitära vinster. Dessutom är sådan behandling samhällsekonomiskt lönsam.

Fru talman! I regeringens skrivelse nämns att ca 45 % av de intagna på svenska fängelser är narkotikamissbrukare. Det är inte acceptabelt. Det är inte heller acceptabelt att en person börjar sitt missbruk under

vistelsen på fängelset. En del åtgärder har vidtagits, men resultaten har låtit vänta på sig.

Vi anser därför att det bör prövas att låta människor med missbruksproblem avtjäna sitt fängelsestraff på en särskild anstalt där det bara finns andra missbrukare. Att bekämpa narkotikan på fängelser är en viktig del i bekämpningen av narkotika.

Fru talman! Till detta betänkande har vi från Folkpartiet ett par reservationer, men vi har också avgivit ett särskilt yttrande som knyter an till vårt förslag när det gäller forskningen.

Det kommer ju att inrättas ett särskilt alkohol- och narkotikaforskningsinstitut. Det är inte riksdagen som ger riktlinjer för vad institutet skall forska om, men vi tycker att det är olyckligt att man inte får forska om flera medel – eftersom vi vet att det finns samband mellan olika, beroendeframkallande medel – så att det blir en sammanhängande forskning kring beroendeframkallande medel.

Fru talman! Jag går nu över till betänkande SoU5, som behandlar kontroll av syntetiska droger och åtgärder mot dopning.

Folkpartiet välkomnar att regeringen föreslår att bruket av dopningsmedel kriminaliseras och att förebyggande insatser och andra åtgärder vidtas för att åtgärda problemet. Vi har dock några invändningar mot propositionens och utskottets majoritetsförslag.

Fru talman! I utredningen *Doping* från 1996 beskrivs Dopingjouren på Huddinge sjukhus. Det är en telefonjour som är bemannad med två sköterskor, och den är öppen för allmänheten i hela landet. Jouren förmedlar också kontakt med specialister inom sjukvården för uppföljning av dopningsrelaterade problem. Under 1997 tog man hand om 3 464 samtal medan 2 083 inte kunde besvaras på grund av resursbrist, vilket visar att behovet är stort.

Folkhälsoinstitutet finansierade verksamheten från början, men avbröt den eftersom man ansåg att det fanns kunskap lokalt och regionalt kring drogproblematiken. Dopingjouren har sedan finansierats av Pharmacia & Upjohn, men den finansieringen upphör i och med utgången av 1999.

Dopingjouren samverkar med det landstingsfinansierade Kompetenscentrum för dopingfrågor, som finns vid Huddinge sjukhus. Kompetenscentrum utvecklar behandlingsprogram för missbrukare av dopningsmedel. Kompetenscentrum är beroende av Dopingjouren, och om den upphör försvinner också Kompetenscentrums verksamhet. Verksamheten är också viktig för fortbildnings- och vidareutbildningsinsatser. På det här sättet avhänder man sig den kunskap som finns samlad och som behövs för de utbildningsinsatser som bl.a. föreslås i propositionen.

Vi från folkpartiet bedömer att det inte finns tillräcklig kompetens för rådgivning och kunskapsinhämtande lokalt och regionalt. Därför är det av stor vikt att Dopingjouren finns kvar som en riksresurs. Detta gäller naturligtvis såväl för den enskilde som vänder sig till Dopingjouren med frågor som för den verksamhet som jag tidigare har beskrivit.

Vi föreslår därför i vår reservation nr 1 att staten bör ta upp förhandling med Landstingsförbundet för att verksamheten vid Dopingjouren skall kunna fortsätta sin viktiga uppgift att bekämpa dopningen.

Fru talman! Trots att Läkemedelsverket, Riksidrottsförbundet och Dopingjouren har fört fram behovet av en särskild myndighet för dop-

ningsfrågor anser regeringen och utskottets majoritet att en sådan är överflödig. Vi delar inte den uppfattningen. Risken är stor att frågorna faller mellan olika stolar.

Det måste t.ex. vara säkerställt vem som har ansvar för den samlade kunskapen om dopning, vem som skall slå larm om nya dopningsmedel, vem som skall klassa dem och vem som har ansvar för att registrera problem och bieffekter av dopningsmedel. Vi anser därför att någon av de myndigheter som möter dopningsfrågorna skall få huvudansvaret för tillsynen. Socialstyrelsen är den myndighet som ligger närmast till, men vi anser att regeringen bör få i uppdrag att utreda var ansvaret bör läggas och sedan återkomma till riksdagen med förslag. Folkpartiet anser också att regeringen i sina regleringsbrev till berörda myndigheter borde ange hur resurserna skall säkras för det här området. Utan resurstillskott eller tydliga anvisningar från regeringens sida om vad som skall nedprioriteras till förmån för dopningsinsatserna riskeras effekterna av förslaget i propositionen.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i dessa båda betänkanden. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 1 i SoU5, dvs. det betänkande som behandlar syntetiska droger.

Anf. 10 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att vända mig till Kenneth Johansson som i sitt anförande sade att vi i Miljöpartiet skulle vända oss till våra EU-parlamentariker och påverka dem. När det gäller drogfrågorna tror jag inte att vi behöver påverka dem. De har samma inställning som vi har som parti och som vi riksdagspartier har. Och jag vet att de gör ett bra arbete när de försöker påverka de drogliberala partierna där nere.

Fru talman! Även om jag inser att vi inte kommer att uppnå det som vi alla vill, ett narkotikafritt samhälle, känns det bra att vi alla har det målet och den drömmen och att inget parti här i riksdagen har en drogliberal inställning.

Varje år talar vi i debatten om förebyggande insatser och om att man måste ta krafttag när det gäller ungdomarnas narkotikaanvändning. Vi vill vända trenden när det gäller det ökade missbruket, framför allt bland ungdomar. Och det är ju bra.

Vi har nu fått en narkotikakommission som förhoppningsvis kommer med förslag som ger resultat. Just nu känns det som om vi har ett överflöd av ord för hur vi bör göra och hur det skall se ut, men det är magert med konkreta handlingar.

Vid narkotikakonferensen i Hassela förra året sades det när det gäller narkotikapolitiken att det är billigt med ord men dyrt med handling. Och det är kanske det som det handlar om. Vi kan i riksdagen tala om hur vi vill att narkotikapolitiken skall vara och se ut. Men sedan finns det inte tillräckliga ekonomiska och personella resurser hos statliga myndigheter och kommuner för att man där skall kunna leva upp till de mål som vi talar om.

För ett år sedan hade jag kontakt med en mamma som under två års tid hade kämpat för att få sin heroinmissbrukande son i 25-årsåldern under vård utan att lyckas. Nu har det gått ett år. I går tog jag kontakt med henne för att höra hur det hade gått. Sonen sitter nu i fängelse, dömd

till att vara där i ett år. Han har inte fått någon vård än, och han har inte lyckats hamna på en drogfri anstalt, vilket var önskemålet.

Mamman är självfallet mycket besviken på samhället. Hon har sett att flera av sonens kompisar har dött under de senaste åren och är orolig över att hennes son skall gå samma väg. Hon tycker att missbruksvården, som den ser ut i dag, är ett hån mot alla berörda och att det verkar som om samhället vill att missbrukarna skall ta sina liv.

När det gäller vården anser hon, som många andra, att det bara är de som ännu inte har blivit tunga missbrukare som klarar av den öppna vård som samhället nu satsar mer och mer på. Hon säger vidare att det inte finns några glada missbrukare – om någon tror det – och att de som inte klarar av sitt liv och drabbas av svår ångest på natten inte klarar av den öppna vård som i dag erbjuds. Hon säger också att den som inte har varit närvarande och upplevt sitt barns svåra ångest aldrig kan föreställa sig vilken svår upplevelse det är.

Hon anser att kategorin missbrukare, som hennes son tillhör, måste tvingas till vård men att det som det ser ut i dag känns som om LVM inte längre existerar. Jag har återkommande hört att dessa missbrukare ses som samhällets sopor och att de också behandlas på det sättet av omgivningen och även ibland av myndighetspersoner, som om det inte vore svårt nog ändå för dem. Vem bryr sig om en missbrukare? Jag känner starkt med den här kvinnan och hennes barn, och jag har flera gånger hört henne berätta om sin situation.

Fru talman! Trots min uppgivenhet står jag i stort sett bakom båda dessa betänkanden, men jag har avvikande meningar på några punkter och har därför reserverat mig.

I reservation nr 5, Vård och rehabilitering, har Miljöpartiet tagit upp de problem som mamman beskriver. Det handlar om de anhörigas mångåriga kamp för att barn skall få vård, om kommunernas svaga ekonomi som påverkar missbruksvården och om det olyckliga att kommunerna har både utredningsansvaret och betalningsansvaret, om man kommer fram till att missbrukaren behöver dyr vård. Självfallet påverkas utredningen av om kommunen inte har de ekonomiska resurser som krävs för den här vården. Vi anser därför att man måste skilja på det ekonomiska ansvaret och ansvaret för utredning när det gäller vårdbehovet. Vi anser också att staten måste ta ett större ekonomiskt ansvar när det gäller den tunga missbruksvården. Det får inte vara så att missbrukare inte får nödvändig vård på grund av att de av ekonomiska skäl prioriteras bort. Vi anser också att det skall tillsättas en ombudsman med ansvar att hjälpa missbrukare och deras familjer. Jag tror att det finns ett stort behov av det.

Fru talman! Även i år står vi bakom den reservation där det föreslås att den mångåriga försöksverksamheten med utlämning och utbyte av sprutor måste avbrytas. Det är ett märkligt hälsoprojekt; det beskrivs ju som ett hälsoprojekt. Man lämnar ut rena sprutor. Sedan skall narkomanen illegalt skaffa sig droger, och det kan vara vilket skräp som helst som han stoppar i sprutan. Jag kan omöjligen se det som ett hälsoprojekt.

Jag står också bakom reservation nr 8, där det föreslås en komplettering av direktiven till Narkotikakommissionen. Det är viktigt att kommissionen gör en beräkning av kostnaderna för de insatser som skall följa i spåren av kommissionens arbete. Det är också viktigt att de legali-

seringskrafter som finns i vår omvärld beskrivs, eftersom de påverkar narkotikasituationen även i vårt land.

Jag har i reservation nr 10 reserverat mig till förmån för en socialdemokratisk motion som tar upp vikten av att man informerar om sniffning av butangas och att försäljningen av butangas till ungdomar under 18 år bör förbjudas.

Fru talman! När det gäller betänkandet SoU5 tycker jag att det är mycket bra att vi nu får bättre möjligheter att agera mot nya hälsofarliga droger och att det blir en kriminalisering av dopningen. Jag välkomnar det betänkandet. Ändå är jag med på två reservationer. En är reservation 1 om Dopingjouren. Jag stöder här Folkpartiets förslag och delar dess åsikt om vikten av att Dopingjouren finns kvar och att dess framtid tryggas. Jag står också bakom reservation 3, också ett yrkande från Folkpartiet, där regeringen föreslås återkomma med förslag om vem som skall ha huvudansvaret för tillsynen av dopningsfrågorna. Som vi ser det är Socialstyrelsen en lämplig myndighet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 5 till betänkande SoU4 om narkotikapolitik, vård och rehabilitering.

Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Den partigruppering som Miljöpartiet tillhör i Europaparlamentet har ju inte precis gjort sig känd för att driva en restriktiv narkotikapolitik. Det var det jag åsyftade i mitt anförande. Alla, framför allt de partigrupperingar som är mest drogliberala, har en väldigt viktig uppgift i att slåss för att den svenska narkotikapolitiken vinner största möjliga gehör.

Jag tolkar Thomas Julins kommentar som att han tar avstånd från den narkotikapolitik som den egna partigrupperingen för i Europaparlamentet. Min kommentar till det är att det är bra.

Anf. 12 THOMAS JULIN (mp) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare tycker jag att det är viktigt att påpeka att de miljöpartister som kommer från Sverige faktiskt slåss rätt hårt för den modell vi har i Sverige. Det kan inte belasta oss att de andra partierna har en, som jag tycker, felaktig inställning i narkotikafrågan.

Anf. 13 RINALDO KARLSSON (s):

Fru talman! Vi behandlar nu betänkandena SoU4 och SoU5, som handlar om narkotikapolitiken samt syntetiska droger och dopning.

Låt mig inledningsvis slå fast att det råder en jättestor och bra majoritet i denna kammare när det gäller dessa frågor, trots att det finns en del reservationer. Det är dock av största vikt och av stort värde att en stor enighet om detta råder också bland människorna ute i samhället och att vi har dem med oss.

Om vi tittar på hur det ser ut ute i världen ser vi att tillgången på narkotika blir större och större. Alltfler typer av narkotika dyker upp, varav en del kan verka ganska oskyldiga. Vi vet att många parlament och regeringar ute i världen håller på att ge upp i den här frågan. Det, menar vi, är ett svek mot i synnerhet unga människor. Därför tycker jag att det är glädjande att alla partier i denna kammare står upp och försvarar den narkotikapolitik som Sverige för.

Jag vet också att alla ställer upp i Europaparlamentet för att försvara vårt ställningstagande. Här skall ingen oklarhet råda. Vi kan inte svara för enskilda ledamöter bara därför att de bär samma partibeteckningar som vi gör. Det finns många vildar ute i världen som vi inte ställer upp för.

Visst har nyfikenheten ökat mycket här i världen. Det är många gånger den nya informationstekniken som ligger bakom. Men man får därför inte släppa taget om narkotikan. Vi vet ju hur mycket elände den ställer till, både för den enskilde och inte minst för familjer och samhället i stort. Därför är bekämpningen av narkotika ett av de högst prioriterade målen i kriminalpolitiken. Jag tycker att det är ett gott utgångsläge att regeringens och en enig riksdags inställning till narkotikan är kompromisslös och att målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett samhälle fritt från narkotika.

Att bli av med narkotikan går inte, som alla vet, genom bara ord eller någon typ av besvärjelse. Det måste till många olika insatser. Det går inte heller att genom enbart lagstiftning eller hårdare straff få unga människor att avstå från droger. Detta får dock inte frånta lagstiftarna deras uppgift.

Därför måste narkotikafrågan liksom regeringens förslag spänna över en rad stora, skilda politikområden. Exempel är tullen, socialtjänsten, sjuk- och hälsovården m.m. Men vi kan inte nog betona de frivilliga organisationerna, som gör ett stort och bra arbete på detta område. Jag vill också nämna de enskilda människornas ansvar i den här frågan, människornas ansvar för varandra.

Jag tycker att det är bra att regeringen lyssnar på utskottet och riksdagen när det gäller olika förslag till oss. Den nya narkotikakommission som tillsatts är ett bra exempel. Den parlamentariskt tillsatta referensgruppen är också ett steg i rätt riktning. De vida ramar som kommissionen har fått ger oss i socialutskottet förutsättningar att återkomma med olika frågor som vi vill ha besvarade eller uppföljda.

De reservationer som finns till betänkande 4 om narkotika är enligt min mening väl tillgodosedda. Jag vill därför yrka avslag på dem. Låt mig dock säga när det gäller försöksverksamheten med s.k. utbytbara sprutor att här måste Socialstyrelsen skyndsamt återkomma till utskottet och avrapportera. Detta har vi krävt förut. Nu är det sista gången.

Fru talman! Betänkandet om syntetiska droger och dopning är ett belysande exempel på vad jag sagt om utvecklingen på drogområdet och den gråzon som råder. Här måste vi lagstiftare reda ut de oklarheter som råder så att inte minst yngre människor får höra våra varningssignaler.

Därför är det bra att man nu har lagt fram detta förslag till ny lag om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Lagen syftar till att åstadkomma ett effektivare kontrollförfarande när det gäller dessa nya droger. Den nya lagen utgör ett regelverk som är mer begränsat men har ett vidare tillämpningsområde än narkotikalagstiftningen.

Man kan inte annat än förundras över de brev som vi har fått där man tyder den nya lagen på så sätt att den skulle kunna förbjuda olika kosttillskott och livsmedel. Jag vet inte vad dessa brevskrivare har för uppfattning om riksdagen och dess ledamöter. Fru talman! Låt mig på hela riksdagens och utskottets vägnar slå fast – jag citerar nu ur lagförslaget: ”Denna lag gäller varor som på grund av sina inneboende egenskaper medför fara för människors liv eller hälsa och som används eller kan

antas användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan.” Jag undrar stilla: Är det någon som skrivit till oss som försäljer sådana medel?

Regeringen kommer att lista de i dag kända preparaten. Läkemedelsverket och Folkhälsoinstitutet har i uppdrag att följa utvecklingen på området och rapportera till regeringen om eventuell listning. Många av de nya medel som dyker upp kommer att direkt klassificeras som narkotika eller dopningsmedel. Ett sådant medel kan vara det omtalade GHB, som nu skall provas i rättslig instans.

Det är ytterst viktigt, som en del motionärer påpekar, att information går ut till skolor och andra ställen där ungdomar vistas så att dessa görs underkunniga om den nya lagen och om de farligheter som dessa droger innebär.

Lagar är bra och nödvändiga men kan aldrig ersätta medmänsklighet och skyldighet att bry sig om varandra.

Fru talman! Dopning – som utskottet är överens om att det skall heta – har under en längre tid varit ett problem, och det har vuxit med åren. Ungdomar i aktiv ålder har använt dopningsmedel, på grund av dålig upplysning eller dåligt omdöme, för att höja sin förmåga. Nu har det fått sådana följder att en kriminalisering av bruket måste till.

Det är viktigt att samhällets ställningstagande mot missbruk av dopningsmedel är klart och konsekvent. Det kan aldrig vara den enskildes sak om man drogar sig. Alla vet vi konsekvenserna för familjen, för nära anhöriga och inte minst för samhället.

Det har diskuterats om det skall vara straffbart att för eget bruk använda dessa droger. Här kan man diskutera och ha olika åsikter. Men om man lyssnar på föräldrar, på socialarbetare, på närpolisen kan man höra att de menar att detta ändå är ett sätt för samhället att gå in och markera att olagligheter pågår.

Föräldrar menar också att ingenting kan vara värre än ett missbruk. T.o.m. ett ingripande från en myndighet, t.ex. polisen som har rätt att ta urinprov och liknande i detta sammanhang, kan vara ett sätt att lyfta ut ungdomarna ur deras beroende.

Vi hade ett exempel för några veckor sedan i Umeå, där ett trettiotal ungdomar som aldrig varit kända av polisen på grund av denna lagstiftning blev uppmärksammade och fick höra varningsklockorna ringa. På det sättet kanske de lyfts ur detta problem.

En kriminalisering innebär att man markerar att alla former av icke-medicinsk befattningsmedel är socialt helt oacceptabelt. Framför allt är intresset för att motverka missbruk bland unga människor framträdande. Kriminaliseringen kan antas ha ett psykologiskt värde och en preventiv funktion bland yngre personer.

Fru talman! Även här yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan i dess helhet i båda betänkandena.

Anf. 14 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill gärna understryka att jag tycker att det var viktiga saker som Rinaldo Karlsson sade. Han underströk värdet i att se gemensamt på grunderna och på balansen i narkotikapolitiken. Där är vi helt överens. Det är de viktiga och tunga sakerna.

Men det finns ändå en del problem att diskutera. Det var Rinaldo Karlsson inne på själv.

Balansen mellan de olika ingående åtgärderna är ett sådant problem, anser vi i Vänsterpartiet, balansen mellan förebyggande insatser, behandlingsinsatser och de repressiva insatserna. Jag skulle gärna vilja veta om också Rinaldo Karlsson ser risken att det får en slagsida åt de repressiva insatserna. Det är specifikt just för dopningsmedlen. Om man läser propositionen kan man se att det också där konstateras att det finns brister när det gäller det förebyggande och behandlande arbetet. Vi har inte kommit så långt på de områdena. Det var min fråga.

Utöver detta är det som rör Dopingjouren naturligtvis en avgörande fråga. Dopingjouren är ett av de få centrum som finns för kompetens och kunskap, som kan ge ringar på vattnet för att bygga upp den kompetens som propositionen efterlyser.

Min fråga till Rinaldo Karlsson är: Räcker det med kommunernas kompetens, som utgör det som blir kvar? Riksidrottsförbundet, som onekligen är en auktoritet på området, anser inte att det räcker.

Anf. 15 RINALDO KARLSSON (s) replik:

Fru talman! För att börja bakifrån vill jag säga att det så klart är olika inom kommunerna. Jag är personligen lite rädd för att det kan bli för olika över landet. En del har säkert den här kompetensen. Men vi har också sagt att vi bör titta närmare på om man inte på något sätt kan försöka att samordna dem som håller på med liknande låt säga preparat. Det är kanske inte så många som håller på med dopning, men någonting åt det hållet. Jag tänkte på medicinska aspekter och liknande.

Kan man hitta ett sätt att ekonomiskt hålla det här på en rimlig nivå är det klart att vi inte har någonting emot det, utan det applåderar vi.

Anf. 16 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är bara det att Dopingjouren är en mycket liten verksamhet, ett i det stora hela litet ekonomiskt åtagande, men som principiellt har stor betydelse. Därför tycker jag att det är lite bakvänt om man lägger ned den kompetens som finns för att bygga upp den på andra håll. Går det verkligen inte att försöka hitta någon lösning på detta problem, som jag anser utgör lite av en nyckel för att komma vidare?

Anf. 17 RINALDO KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kommer inte ihåg exakt, men jag minns att vi skrev någonting i betänkandet om att titta närmare på det här för att se om man kunde hitta någonting som gjorde det ekonomiskt bärande.

Låt mig också säga, så att Rolf Olsson inte tror att jag smiter från frågorna, att jag inte heller tycker att insatserna får övervältras så att vi tror att straff och moraliskt tänkande är det enda som hjälper de ungdomar som har fått bekymmer. Helt klart behöver vi ett helt spektrum. Vi behöver uppmärksamma det hela tidigt. Jag tänkte att det kanske innebär att polisen kommer på dem. Men sedan måste man ju kunna göra någonting för ungdomarna. De måste ändå få sin vård och behandling.

Jag är den förste att instämma i att öppenvård inte är en undermedicin som räcker för alla. Här måste också finnas ett ansvar ute hos kommu-

nerna att ta till de medel som behövs. Människor är individer och måste bedömas individuellt.

Anf. 18 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Min fråga handlar faktiskt också om Dopingjouren. Det är som tidigare sagts en i och för sig ganska liten verksamhet. Det är två sköterskor som bemannar jouren, sedan samarbetar man med bl.a. Kompetenscentrum.

Nu skall kommuner och landsting ta över detta. Är det inte ett ganska bra förslag som Folkpartiet har, att regeringen tar upp förhandlingar med Landstingsförbundet och försöker att få landstingen att vara med och finansiera den här verksamheten? Den är ju en riksangelägenhet, och det skulle kunna vara en möjlighet att bevara den.

Anf. 19 RINALDO KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns ingen som har sagt eller på något sätt uttryckt att det skulle ha varit en dålig verksamhet. Det vill jag påpeka, så att det inte skall falla några orättvisa beskyllningar på dem som arbetat med detta.

Det här är mer eller mindre en ekonomisk fråga. Regeringen menade att kommunerna har skaffat sig kompetens på det här området, så man borde klara av åtagandet. Men det är klart att vi kommer att följa frågan noga. Det här är ingenting som får stoppas under stolarna eller som det finns orsak att inte ta på fullaste allvar. I så fall får vi återkomma.

Anf. 20 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar för det beskedet. Jag hoppas i så fall att man följer upp det ganska snart, innan det finansiella åtagandet tar slut i och med 1999.

Betydelsefullt är just att verksamheten nu är känd, att människor vet vart de skall ta vägen. Det kostar ganska lite. Man samlar också kompetens och kunskap som man kan använda på många sätt när man har verksamhet samlad på en enda central i stället för att den skall splittras upp. Jag är väldigt rädd för att kompetensen inte kommer att räcka till och att de människor som verkligen behöver råd och stöd och någon som kanske kan gripa in när det är någonting på gång inte vet vart de skall ta vägen.

Anf. 21 RINALDO KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga att det är ganska intressant och t.o.m. roligt att få delta i en debatt där man verkligen kan känna att allihop är på samma nivå. Våra viktigaste mål är att det här skall skötas på ett riktigt sätt. Det är klart att vi alltid också har ekonomiska saker att ta hänsyn till. Men jag applåderar denna kammare, där vi verkligen kan visa vad vi står för. Jag tycker synd om de andra utskotten som alltid måste strida. Det gör inte socialutskottet.

Anf. 22 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Jag vill hålla med de tidigare talare som har sagt att vi har tur som bor i Sverige, med vår restriktiva narkotikapolitik. Det är jag glad för.

Jag är också glad, måste jag säga, efter att ha sett direktiven och arbetsplanen till Narkotikakommissionens fortsatta arbete. Jag tycker att de är välformulerade och välarbetade. De handlar inte bara om direkt narkotikamissbruk, utan om allmänna livsfrågor, hur vi lever och hur vi sköter om varandra.

I likhet med andra frågor som handlar om människor innebär narkotikaproblematiken en helhet som vi tycker kräver helhetslösningar, vilket några redan har varit inne på. Det är många faktorer som samverkar, och det är många olika insatser som behövs. Ingen insats är finare än den andra.

För mig är det rätt solklart att grunden för hållbara lösningar är att ändra attityder och förändra värderingar. Jag tror tyvärr inte att punktinsatser, kampanjer och aktioner av olika slag är speciellt hållbara lösningar. Det jag tror på är integrerade lösningar, integrerade verksamheter som redan finns.

Rolf Olsson pratade tidigare lite grann om vår motion, som handlar om ungdomars situation. Skolan är naturligtvis en självklar arena för att jobba med de frågorna. Där finns det många ungdomar samlade "gratis".

Diskussionen måste breddas till att handla om livsfrågor. Frågor som hur, varför, hur vi tänker och varför vi beter oss som vi gör måste ställas. Hur förbereder vi ungdomar mot det starka gruptrycket? Ungdomar måste stödjas att säga nej till saker som är destruktivt och säga ja till sådant som är livsbejakande.

Detta är väl beskrivet i arbetsplanen till Narkotikakommissionen. Det är bra frågeställningar. Bl.a. vill man titta på hur ungdomar uppfattar det drogförebyggande budskap som finns. Hur ser ungdomar på sin livssituation? Vilken plats har droger i ungdomars liv? Vad är det som gör narkotika lockande för en del men inte för andra? Vilka faktorer är det som spelar roll? Vad är det som gör att de flesta ändå avstår från att prova narkotika? De flesta avstår från att prova – även de ungdomar som vi ibland tycker kommer från svåra och omöjliga livssituationer. Vad beror detta på?

Integreringen av dessa viktiga frågor är svår. Det inser jag själv som har jobbat inom skolan. En tanke är att till att börja med schemalägga ett ämne som döps till livskunskap – eller något annat bättre ord. Ungdomar skall då få prata om dessa viktiga frågor. Det är många gånger vi vuxna som är rädda och inte vågar prata om dessa frågor. Ungdomar vill att vi skall ställa frågor.

Med all respekt för skolans primära uppgift att förmedla faktakunskap, men vad har ungdomar för nytta av all den fina faktakunskapen om de inte får lära sig att hantera konflikter, att leva i goda relationer med andra människor – som inte betyder att säga ja till allting, men att säga nej till rätt saker och ja till rätt saker?

Jag fick en dikt av någon jag inte känner till i min hand i helgen. Jag kan inte hänvisa till var dikten kommer från, men jag vill gärna läsa den. Dikten heter *En insänd dikt*.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
men vi tycker att motbok är en inskränkning i vår frihet.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
men vi för debatter om rätten att brygga snabbvin.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
men vi pratar fortfarande om att man kan lära sig att umgås med spriten.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
men vi vågar inte ens prata om varför vi drogar oss själva.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
men vi ställer inte krav på oss själva, bara på de andra.

Våra barn håller på att droga sig till döds,
och vi hjälper till att förse dem med döden.

Vi vuxna måste ta vårt ansvar, och vi måste våga bestämma och vi måste våga besluta i svåra frågor. Ungdomar kräver att vi skall göra det. Många ungdomar kräver att vi skall våga stå kvar och att vi inte skall lämna dem i fred. Alla som känner ungdomar vet att de ibland på ett kraftfullt sätt visar att de vill lämnas i fred. Men vi begår ett misstag om vi låter dem vara i fred. Ungdomar vill att vi skall fråga, bry oss och tala om vad vi vuxna står för.

Det är känt sedan lång tid tillbaka att barn inte gör som vi säger. Barn gör som vi gör. Jag skulle önska att vi vuxna vågade prata om varför vi så gärna vill droga oss, om vår lust, längtan och behov av att hitta saker som förändrar sinnevärlden till att bli något som inte är verklighet. Det går att kalla det för flykt. Det är inte bara fråga om det vi skall prata om i dag, nämligen narkotika. Vi kan arbeta så att det blir ett beroende. Vi kan spela. Vi kan äta så att det blir ett sjukligt beroende – naturligtvis måste vi äta, men för många blir det en sjuk situation. Vi äter tabletter av alla möjliga och omöjliga slag. Vi dricker kaffe, och vi knarkar. Men framför allt dricker vi alkohol – som även Rolf Olsson var inne på.

Ibland kan det tyckas att narkotikaproblem och alkoholproblem ligger långt från varandra. Men för mig hör de ihop. Det är nödvändigt att vi vågar titta på oss själva. Jag skall våga prata öppet om varför jag dricker eller inte dricker, när jag dricker och hur jag blir när jag dricker, hur jag tänker innan jag dricker och hur jag tänker efter det att jag har druckit. Vi kräver att ungdomar skall svara på dessa frågor. Emellanåt pumpar vi dem rätt hårt. Men vi vuxna vill inte prata.

Förebyggande arbete är för mig en politisk grundideologi. För mig handlar det om rätt till arbete, rätt till bostad, jämställdhet mellan könen och olika åldrar, men framför allt en rättvis ekonomisk fördelning där det inte förekommer konkurrens eller utslagning. Detta är i sig förebyggande arbete för att vi skall få leva bra liv. Det direkt drogförebyggande arbetet handlar om att fördela det som behöver göras, att samverka över gränserna mellan olika myndigheter och personer.

Ibland saknar många av dem som är satta att ta hand om dessa problem direkta kunskaper i dessa svåra frågor, t.ex. socialarbetare, sjukvårdspersonal, lärare, kuratorer, om de inte har ett privat intresse och själva skaffar sig kompetensen. Det ingår t.ex. inte som en naturlig del i lärarutbildningen hur man tar hand om barn till alkoholister. Det är, enligt min uppfattning, ett mycket klart förebyggande, bra och viktigt arbete. Vi vet att det föreligger risk för barn till alkoholister och narkomaner att själva hamna i missbruk.

Jag har haft förmånen att jobba med drogförebyggande arbete på en del arbetsplatser. Vi borde lära oss mer av de metoder som redan finns. En metod som jag tycker är spännande att titta på är Sundsvallsmetoden. Man jobbar där efter trafiksignalsprincipen – grönt, gult, rött.

Grönt betyder att det inte föreligger något problem. Det är fråga om människor som klarar sitt sätt att dricka eller droga. Gult innebär riskgrupper. Det är människor som befinner sig i någon form av utsatthet, och det kan behövas andra insatser. Rött betyder stopp och belägg, här behövs det krafttag. Det finns väl utarbetade metoder för att komma vidare.

Jag har t.ex. undrat vad det finns för handlingsplaner för oss i riksdagen. Jag vet att det finns handlingsplaner för anställda i riksdagshuset. Men vad händer när någon av oss politiker råkar illa ut? Detta är ett riskfyllt arbete när det gäller både alkohol och droger. Vad finns det för beredskap?

Jag vill instämma i Rolf Olsson yrkande, med undantag av reservation 2 under mom. 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 6 §.)

4 § Vissa frågor om arbetstid

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1998/99:AU5
Vissa frågor om arbetstid

Anf. 23 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Ganska skickligt har regeringen lyckats undvika att göra några direkta utfästelser om en generell arbetstidsförkortning, samtidigt som man fortsätter att inge många människor förhoppningen om att de skall få kortare arbetstid utan att det skall kosta någonting. Visst finns det de som hoppas få jobba mindre – samtidigt som många ser det som ett stort hot mot familjens ekonomi.

Arbetstidskommittén lade fram sitt slutbetänkande i september 1996. Sedan dess har regeringen inte företagit sig någonting alls i arbetstidsfrågan – utom att prata, förstås. Jo, en sak har man gjort. Man har tillsatt en arbetsgrupp med företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern. Uppdraget till arbetsgruppen är ungefär detsamma som det Arbetstidskommittén hade. Samma sak skall nu alltså utredas ett varv till. Och så har man lyckats hålla denna uppenbarligen mycket politiskt känsliga fråga borta från dagordningen i ytterligare några år.

I själva verket tror jag att ledande socialdemokratiska politiker inser att Sveriges problem inte är att vi jobbar för mycket utan för lite. De inser att sysselsättningen måste höjas om ekvationen skall gå ihop på sikt. De inser att inga Perssonpengar i världen kan rädda välfärden om Sverige plötsligt skulle sänka sin produktion av varor och tjänster med bortåt 20 %, som vissa partier drömmer om. Men regeringen har genom valet av samarbetspartier målat in sig i ett hörn. Det har blivit politiskt

*Vissa frågor om
arbetstid*

omöjligt att lösa arbetstidsfrågan, liksom övriga arbetsrättsliga frågor, på ett förnuftigt sätt.

Arbetstidskommittén gjorde en grundlig genomgång av vetenskap, praktiska försök och internationella förhållanden. Den kom fram till att det inte finns någonting som tyder på att en generell arbetstidsförkortning eller ett ännu lägre övertidstak skulle skapa fler jobb. Snarare kommer det att slå ut många företag i den internationella konkurrensen eller driva dem från Sverige. Redan ovissheten om en framtida arbetstidsreglering är en av de faktorer som kan ligga bakom den accelererande utflyttning av företag som vi nu ser.

Arbetsmarknaden styrs inte av andra grundläggande förutsättningar än andra marknader. Gör man en resurs dyr eller svåråtkomlig, t.ex. genom omfattande regleringar, kommer efterfrågan på den resursen att minska. Detta gäller naturligtvis även efterfrågan på arbetskraft. Enligt en nyligen publicerad rapport från OECD uppgår de totala kostnaderna för de offentliga regleringarna av näringslivet till inte mindre än 10 % av BNP – och det är de små företagen som drabbas hårdast.

I stället för att införa nya kostsamma regleringar anser vi moderater att det är dags att upphäva arbetstidslagen, som är otidsenlig och innehåller en rad hinder för arbete och företagande. De grundläggande regler som behövs till skydd för människors liv och hälsa finns i arbetsmiljölagen. Därutöver bör anställningsförhållandena regleras genom avtal. Det är en i grunden orimlig tanke att staten i ett modernt och civiliserat samhälle skall anses ha rätt att reglera alla enskilda människors val av arbetstid respektive rätt att i pengar få ut lönen för mödan.

Föreställningen att mängden arbete är begränsad och bör ransoneras har inget stöd i vare sig teori eller historiska fakta. Det finns inget stöd för teorierna om att en generell arbetstidsförkortning skulle generera fler jobb. Företagen måste i stället kunna utvecklas och växa för att fler människor skall få jobb i Sverige. Arbetslösheten kan varaktigt pressas ned endast genom ökad ekonomisk aktivitet i vårt land.

Redan nu har Sverige en internationellt sett mycket låg *faktisk* arbetstid. År 1997 var den lagstadgade veckoarbetstiden, som nu, 40 timmar, men den faktiska arbetstiden var 31,7 timmar för arbetare och 33,8 timmar för tjänstemän. I OECD Employment Outlook 1998 görs en jämförelse av årsarbetstiden mellan totalt 14 OECD-länder. Av den framgår att Sverige hade den tredje kortaste arbetstiden. Endast i Nederländerna och Norge var årsarbetstiden kortare. I USA är antalet arbetade timmar hela 25 % större än i Sverige. Det är ett gott bevis för att det finns ett sådant samband mellan längre arbetstid, lägre arbetslöshet och högre välstånd som de flesta ekonomer hävdar.

Docenten i nationalekonomi Stefan Fölster skrev på DN Debatt i oktober 1998 att en kortad arbetstid inte bara skulle krympa skatteunderlaget som skall finansiera välfärden utan dessutom riskera att bli ett dråpslag mot låginkomsttagare. Jag citerar:

”Om lönen hålls oförändrad innebär en arbetstidsminskning att arbetskraft blir dyrare per timme. Detta minskar allmänt efterfrågan på arbetskraft. Men det späder också på den rationaliseringsprocess som redan har lett till att framför allt enklare arbetsuppgifter automatiseras. Det slår därför hårdare mot låginkomsttagare.

Om kortad arbetstid räknas av från löneökningstrymmet finns större förutsättningar för lägre arbetslöshet, men priset är då att många låginkomsttagare som redan i dag ligger under skälig levnadsstandard får ännu lägre inkomster.

Det hävdas ibland att kortad arbetstid kan finansiera sig själv genom ökad produktivitet. I de flesta försök som gjorts saknas emellertid tecken på produktivitetsökning. Det som saluförs som produktivitetsökning är att de anställda trivs med färre arbetstimmar till samma lön – konstigt vore det väl annars.”

Det är så sant som det är sagt – det vore väl konstigt om inte många människor gärna skulle vilja arbeta mindre för samma lön. Därmed är det naturligtvis många väljare som ger sin röst till ett parti som utlovar något sådant. Det tror jag är drivkraften för Vänstern och Miljöpartiet, liksom för det socialdemokratiska kvinnoförbundet, att så hårt driva frågan om en generell arbetstidsförkortning. Populism kallas detta fenomen.

Även i övrigt ansluter vi moderater oss till den analys som Stefan Fölster har gjort.

Moderata samlingspartiet kommer aldrig att acceptera en i lag bestämd generell arbetstidsförkortning. Kollektiva lösningar är otidsenliga redan nu och blir alltmer omöjliga i det moderna kunskaps- och tjänstesamhälle som håller på att växa fram. Verksamheterna både inom näringslivet och service inom den offentliga sektorn behöver i stället kundanpassas och individualiseras. Det kräver att arbetstiden beslutas direkt mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Människor är olika och prioriterar därför olika. En och samma individ kan också ha olika behov och önskemål under olika skeden i livet. Det är därför nödvändigt att eftersträva individuellt anpassade lösningar. Dessutom visar forskningen att den faktor som har störst betydelse för människors trivsel i arbetet är möjligheten att själv kunna påverka sin arbetstid och förläggningen av den.

Bortsett från att enskilda löntagare genom en kollektiv arbetstidsförkortning fråntas rätten till en högre ersättning för sitt arbete undergräver arbetsdelningen Sveriges möjligheter att växa. Att dela på jobben är inte detsamma som att skapa förutsättningar för nya riktiga jobb. Det innebär i stället att man har kapitulerat inför massarbetslösheten och utgör den obotfärdiges ursäkt för bristande konstruktiv handlingsförmåga.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den till betänkandet fogade reservationen.

Anf. 24 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! De som ristade runor i Sverige på 1000-talet hade gott om tid. De funderade kanske inte i termer av fritid och arbetstid när de använde sin futhark.

Dagens nyblivna pensionärer kan se tillbaka på ett arbetsliv huvudsakligen reglerat måndag till fredag sju till fyra eller åtta till fem. Det är en norm som inte längre efterfrågas – vare sig av arbetstagare eller arbetsgivare.

Människor har också olika behov under olika skeden av livet. När jag var ny i arbetslivet ville jag gärna jobba mycket – gärna extra timmar. Jag var beredd att satsa allt på jobbet – min tid och mitt liv. När jag var småbarnsförälder ville jag jobba mindre för att ha tid med barnen, famil-

jen och det sociala livet. I dag kan jag tycka att det är jättebra att förlägga en del av arbetstiden när jag vill på dygnet och att till dels kunna distansarbeta hemifrån, uppkopplad mot min arbetsplats. 200 000 svenskar distansarbetar i dag.

60 % av alla anställda anser att de har en påverkan på sin egen arbetstids förläggning. Den andelen har ökat markant, enligt SCB:s statistik, de senaste åren. Det är glädjande, och det är också för den enskilde motivationsskapande. Detta gagnar bägge parter på arbetsmarknaden.

Alltfler företag arbetar med tillverkning enligt *just-in-time*-metoder, dvs. att de måste klara en snabb omställning allt efter inkomna order. Det är i dag ett krav för att företagen skall klara sin lönsamhet och därmed också kunna behålla sina anställda. Möjligheten för företagen att i en konjunktursvacka behålla sin arbetskraft ökar också med flexiblare system. Sju av tio företag tillämpar i dag en flexibel förläggning av arbetstiden.

Det betyder att framtiden redan är här. Ovako Steel i Hofors har plus- och minustid med kvartalsvis planering som konjunkturanpassas. Volvo Bussar i Borås har arbetstidsbank över året. Individuella scheman godkänns och avvikelser ger rätt till övertidsersättning. Metall har varit positivt. Det finns timbank inom vårdsektorn, superflexitid hos Telia när åsknedslagen kommer osv.

Många kombinerar lönearbete med egenföretagande i dag. Att projektanställas för att utföra ett visst jobb i stället för att anställas för ett antal timmar är vanligt. Vi kristdemokrater ser positivt på *job sharing*, där två parter med en likartad kompetens delar på ett jobb för att också exempelvis klara barnomsorg på ett familjenära sätt. Arbetstidsförläggning som går att förena med familjeliv är en angelägenhet också för en framtidsinriktad arbetsgivare. Vi ser positiva effekter när de som vill också får byta ett löneutrymme mot mer ledighet.

Arbetstagaren har önskemål om att få påverka arbetstidens förläggning. Arbetsgivaren har önskemål utifrån verksamhetens behov. Givetvis kan konflikter i önskemålen uppstå som bara kan klaras i dialog och med stor öppenhet för nya arbetstidsmönster.

Men en generell lagstiftning, som Miljöpartiet och Vänsterpartiet förespråkar, har vi ingen förståelse för. Vad vill Socialdemokraterna? Här föreligger också socialdemokratiska motioner i denna fråga.

I likhet med andra dylika kontroversiella frågor har man begravt också denna i en arbetsgrupp som skall komma med ett förslag år 2000. Men jag förväntar mig att företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i denna debatt åtminstone anger färdriktningen för det arbetet.

Lönefrågan, som ni undviker i era motioner, är också av intresse för väljaren. Handlar det om sänkt arbetstid med bibehållen lön – ett nog så frestande förslag, men samhällsekonomiskt förödande – eller handlar det om lön i proportion till arbetstidssänkningen? Då blir det återigen låginkomsttagarna som kommer i kläm. Är det detta ni vill?

Den stora skillnaden i svenskt arbetsliv kommer med en generell arbetstidsförkortning att bestå. Den stora skillnaden kommer fortsatt att vara mellan dem som har jobb och de 500 000 som i dag saknar jobb. Tänk om vi i stället kunde kraftsamla kring hur vi stimulerar tillväxten av

nya jobb till gagn för dem som i dag saknar ett. I det arbetet är flexibel arbetstid en del.

Jag kan inte avhålla mig från att skicka med några råd till arbetsgruppen, som nu skall titta på detta. Titta gärna ut i Europa, i omvärlden och i verkligheten. Titta gärna på Frankrike, där man genomdrev en 35-timmarsvecka i juni 1998. Regeringen där hävdade att reformen skulle leda till mellan 500 000 och 700 000 nya jobb. Det har hittills blivit 8 000–10 000 nya jobb. Av dessa jobb var flertalet planerade innan lagförslaget genomfördes.

Fru talman! Det föreligger i detta ärende en bra fyrpartireservation. En enig opposition vågar ta in framtidsperspektiven, som också möjliggör tillkomsten av nya jobb. Antalet jobb är inte statistiskt, och vi politiker har ansvar för att skapa förutsättningar för tillväxt av nya jobb. En kraftfull opposition står samlad för tillväxt.

Jag vill härmed yrka bifall till den reservationen.
(forts. 6 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

5 § Frågestund

Prot. 1998/99:58
18 februari

*Vissa frågor om
arbetstid*

Frågestund

Anf. 25 TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas, nu för riksdagens frågestund. Regeringen företräds i dag av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Mona Sahlin, utbildningsminister Thomas Östros, statsrådet Ulrica Messing, socialminister Lars Engqvist, miljöminister Kjell Larsson och statsrådet Lars-Erik Lövdén. Vice statsministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde. Övriga statsråd besvarar frågor inom sina respektive ansvarsområden. Vi börjar omedelbart. Ordet är fritt.

Ålderspensionssystemet

Anf. 26 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! För snart fem år sedan fattade riksdagen principbeslut om ett nytt pensionssystem. Fortfarande kvarstår betydande frågor som skall lösas. Jag föreslog i höstas att vi skulle få en gemensam arbetsgrupp som tog ett helhetsgrepp över detta. Så beslutades också. Det sattes ut sammanträden i början på året, den 15 januari och den 2 februari. Båda dessa sammanträden inställdes med kort varsel. Något nytt finns inte utsatt.

Nu är det Lena Hjelm-Wallén som har hand om samordningen inom regeringen. Jag vill fråga henne: Beror den handlingsförklaring som regeringen visar i denna fråga på motsättningar mellan Social- och Finansdepartementen? Vad tänker i så fall vice statsministern göra åt den saken?

Anf. 27 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror att alla de partier som har varit med om överenskommelsen om de framtida pensionerna är måna om att de frågor som fortfarande är olösta kommer till en lösning. Det är naturligtvis också regeringens vilja och ambition. Men det är stora och komplicerade frågor, och då har beredningen tagit lång tid – onödigt lång tid kan jag hålla med Lars Tobisson om – i kanslihuset. Men vi kommer att komma tillbaka, och det kommer att bli sammanträden inom kort. Det kan jag lova.

Anf. 28 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Jag vill understryka att det inte bara är en fråga för regeringen att komma med förslag om vad man kan uppfatta som en lösning. Det här är ju en gemensam angelägenhet för fem partier. Från början var det tänkt att det skulle läggas fram en proposition i mars. Den tiden är längesedan förbi. Nu siktar man på maj. Men även så; det räcker ju inte att Finans- och Socialdepartementen lyckas krysta ur sig något slags lösning. Det måste ju ut på remiss, och framför allt måste vi i oppositionen ha möjlighet att resonera om och fundera över de här frågorna. Jag undrar: Kommer nu vice statsministern att personligen engagera sig för att det skall bli möjligt att återuppta överläggningarna mellan partierna i pensionsfrågan?

Anf. 29 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är nog inte så väldigt mycket *mitt* engagemang det handlar om. Det här är socialförsäkringsministern mycket engagerad i – och även finansministern eftersom det är stora finansiella frågor det handlar om. De vill båda att man så snabb som möjligt skall komma till beslut i dessa frågor. Så jag utgår från att det kommer att kallas till sammanträden inom kort.

Balanskravet på kommunerna

Anf. 30 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet Lövdén angående det balanskrav på kommunerna som man har. Finansdepartementet har enligt en TT-rapport gjort en kartläggning av hur många kommuner och lands-ting som skall klara av balanskravet. Ett flertal beräknas klara av det. Men det är ett fyrtiotal kommuner som beräknas vara i farozonen.

Min fråga är: På vilket sätt klarar dessa kommuner det här kravet? Och hur klarar man både av balanskravet och behoven av god kvalitet inom vård, skola och omsorg? Vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för det fyrtiotal kommuner som möjligtvis inte kommer att klara balanskravet?

Anf. 31 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt att Finansdepartementet nyligen har genomfört en enkät rörande samtliga kommuner och landsting om förutsättningarna för dessa att klara balanskravet. Denna enkät ger ett glädjande besked. Det är att om man ser till kommunsektorn och landstingssektorn som helhet kommer vi att klara balanskravet till år 2000. Det finns dock stora individuella skillnader. Ett fyrtiotal kommuner får svårt att nå upp till balanskravet, och sju åtta landsting får också svårt att klara balanskravet.

Vi kommer i anslutning till vårpropositionen att göra en bedömning av hur situationen ser ut. De kommuner och landsting som har underskott år 2000 kommer ju att ha två år på sig att reglera det underskottet enligt den lagstiftning som riksdagen har antagit.

Sedan vill jag tillägga att jag tycker att det är oerhört viktigt att vi håller kvar balanskravet. Kommunerna måste ha ett gott utgångsläge för att möta de stora utmaningar vi står inför under nästa sekel.

Anf. 32 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Så statsrådet tycker inte att det finns en möjlighet att skjuta upp de här balanskraven och i och med det också slopa det skattestopp som man har haft?

Anf. 33 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Svaret på den frågan är nej. Balanskravet ligger kvar. Och det ligger i kommunernas och landstingens intresse att orientera sig mot balans. Vi vet vilken utmaning vi står inför när det gäller att klara äldreomsorgen under nästa årtionde och åren därefter. För att kunna hantera den situationen måste vi ha kontroll på ekonomin i kommunerna och landstingen.

Sedan skall man lägga till att vi redan i nuvarande treårsbudget har en ökning av statsbidragen till kommunerna med fyra miljarder kronor år 2000 och ytterligare två miljarder år 2001.

Rättegången mot Öcalan

Anf. 34 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Anna Lindh. Vem en människa än är, vilka brott han eller hon än har begått mot människor och mot mänskligheten i fråga om mord, uppvigling, beslagtagande av andras egendom och odemokratiska aktiviteter av olika slag, måste väl ändå mänskliga rättigheter visas också mot den människan? Jag tänker på Öcalan. Hade inte hans gatlopp mellan olika länder kunnat stoppas? Det hade kanske också kunnat förhindra den akuta situation som i dag har uppkommit med demonstrationer i många länder, i vissa fall t.o.m. med dödlig utgång, och som i Sverige kidnappning.

Vilka möjligheter har Sverige nu att medverka till att det blir en rättvis rättegång och en anständig behandling före och efter rättegången mot honom?

Anf. 35 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är ju självklart att mänskliga rättigheter gäller alla. Fallet med Öcalan till Sverige blev aldrig aktuellt för Sveriges del. Andra länder där det eventuellt har varit aktuellt får svara för sig. Jag vet inte var Öcalan eventuellt har försökt komma. Nu är det dock min bestämda övertygelse att vi måste vara väldigt tydliga mot Turkiet när det gäller att vi förutsätter att han får en rättvis rättegång, att han blir väl behandlad i fängelset och att dödsstraff självfallet inte får komma i fråga.

Anf. 36 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag är nöjd med svaret, någotsånär i alla fall. Men jag fick kanske inte riktigt svar på det jag frågade om vad gäller hur vi som land, som nation, i våra utrikespolitiska aktiviteter hade kunnat förhindra att han fått löpa det här gatloppet som han ändå tvingades till mellan olika länder.

Anf. 37 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det blev ju aldrig aktuellt för svensk del. Han kom aldrig till Sverige. Han begärde aldrig att få komma till Sverige. Därför har Sverige inte kunnat agera i just den frågan. Däremot kommer vi nu, både själva och genom EU, att agera för att han får en rättvis rättegång, att den blir öppen, att det finns möjlighet för internationella representanter att följa rättegången och att det självklart inte får komma i fråga med dödsstraff.

Stöd till de ideella barn- och ungdomsorganisationerna

Anf. 38 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till ungdomsminister Ulrica Messing som till viss del anknyter till den förra frågan. Alla ungdomar vill synas, och det är bra om de syns på ett bra sätt. Alla behöver uppmärksamhet. Det kan tyvärr ta sig olika former ibland om man inte ser barnen eller ungdomarna på ett tidigt stadium. Det kan t.ex. utmynna i gisslandramer, men det är som tur är väldigt sällsynt i Sverige. Det kan också vara klotter och andra saker.

Demokratin är grunden för vår trygghet och vårt civila samhälle. Det är oerhört viktigt att den kommande generationen får en demokratisk skolning, att vi som är vuxna lyssnar på barn och ungdomar och att vi ger dem möjlighet att ta oss på allvar. Där har vi alla vuxna ett ansvar som föräldrar och i skolan, och inte minst i föreningar.

De ideella barn- och ungdomsorganisationerna gör en stor insats för att barn och ungdomar skall få en bra start i livet. Det handlar om demokrati, rättvisa och solidaritet och om att lösa saker gemensamt. Hur skall vi som samhälle och stat på ett tydligare sätt stödja de ideella barn- och ungdomsorganisationerna?

Anf. 39 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det ligger ett gemensamt ansvar hos alla vuxna att vinna nya generationer för tron på demokratin och för lusten att försvara de fri- och rättigheter som vi uppnått i Sverige, men som självfallet också upp-

nått i andra länder. Vi kan göra det på olika sätt. Vi kan göra det som föräldrar och som vuxna i skolan, men vi kan också göra det som vuxna på andra platser i samhället, t.ex. inom föreningslivet.

Vuxna som på olika sätt kommer i kontakt med barn och ungdomar via t.ex. en folkrörelse gör ett oerhört viktigt arbete i rollen att förmedla synen på demokratin och att förmedla den värdegrund som vi har i vårt samhälle också till barn och ungdomar. Att underlätta villkoren för ideella föreningar att växa och utvecklas och att underlätta förutsättningarna för vuxna att vara ideella ledare i olika föreningar är någonting som ligger i regeringens intresse.

Som en viktig del i det arbetet kommer jag under slutet av våren att göra en översyn för att se vilka förutsättningar de ideella föreningarna har att verka i dag utifrån de villkor som finns i resten av samhället.

Anf. 40 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag tycker att det låter som ett utmärkt bra initiativ. Då vill jag bara skicka med att det är viktigt att man börjar från början så att det inte går snett. Att avsätta 500 miljoner för att ta bort klotter eller att kräva att polisen skall ha mer resurser känns fel, när man egentligen kan satsa mycket tidigare på barns och ungdomars uppväxt för att se till att de får en bra demokratisk fostran. Där gör de ideella organisationerna en väldigt stor insats. Det vill jag skicka med Ulrica Messing.

Anf. 41 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar Monica Greens uppfattning. Det är viktigt att förmedla intresset för demokratiarbetet och för andra grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Att visa barn och ungdomar respekt redan från början är ju också att som vuxna vinna respekt för det politiska systemet och för tron på att det går att förändra samhället och världen i en positiv riktning. Att stötta det frivilliga arbetet på olika sätt är en del för att skapa just det mervärde som vi kan få fram genom folkrörelserna i vårt samhälle.

Glesbygdsstödet

Anf. 42 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Näringsminister Björn Rosengren har varit i EU och på ett orimligt sätt börjat förhandla och prata bort EU:s glesbygdsstöd till Sverige. Jag vill fråga Lena Hjelm-Wallén vad regeringen tänker göra för att få stopp på Björn Rosengren.

Anf. 43 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det bästa är kanske att fråga Björn Rosengren själv vad han har sagt. Då skulle han kanske kunna korrigera en del av massmediebilden. Han har inte pratat bort något glesbygdsstöd.

I stället är ju regeringens inställning att vi inom EU skall försöka få området utvidgat så att inte bara Norrlands inland utan också kustområdet skall tillhöra det område som faktiskt skall få regionalpolitiskt stöd av EU.

Anf. 44 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag har följt Rosengrens palaver med TT och andra under kvällens lopp. Han bekräftar att han också har sagt att på sikt är en utfasning oundviklig. Då talar vi om just glesbygdsstödet. Det är uttalanden som Björn Rosengren har bekräftat. Det skiljer sig, fru talman, väldigt mycket från den tidigare starka svenska positionen att inte vara med om en nedtrappning av detta stöd efter 2006.

Om Lena Hjelm-Wallén nu kan bekräfta att det är helt uteslutet att Rosengren driver något resonemang framöver om att stödet från EU till den svenska glesbygden över huvud taget skall trappas ned från 2006, är jag naturligtvis mycket nöjd, fru talman.

Anf. 45 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag har lite svårt att uttala mig om vad som händer efter år 2006 och vilka överväganden som finns där. Nu planerar vi för våra initiativ under den kommande budgetförhandlingen. Där driver vi glesbygdsstödet väldigt hårt. Jag vet att Björn Rosengren har dementerat det som har lagts i hans mun vad gäller att han skulle stå för någon sorts försämring av glesbygdsstödet.

Anf. 46 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Då vill jag bara tillägga att jag delar Lena Hjelm-Walléns uppfattning att det är svårt att uttala sig om 2006 och bortåt, men det är just det Björn Rosengren har gjort. Då kan vi kanske enas om att han skall undvika den typen av årtalsresonemang också.

E 4:an genom Uppsala

Anf. 47 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Trafiksituationen på E 4-genomfarten i Uppsala är nu oacceptabel. Trafikskadornas antal ökar. Miljön förstörs. Bullret och luftföroreningarna ökar.

Den här frågan ligger nu på regeringens bord. Det är en miljöfråga. Det är Näringsdepartementets fråga. Därför vill jag fråga vice statsministern: När får vi ett beslut i frågan?

Det finns en politisk majoritet bakom Vägverkets förslag till ny dragning. Frågan har legat och legat. När kommer beslutet?

Anf. 48 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Även om vi är många statsråd här i dag, är det ingen fackminister som är kommunikationsansvarig. Jag föreslår att frågan ställs till Björn Rosengren som är ansvarig för kommunikationsfrågorna.

Taxinäringens villkor

Anf. 49 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill ta upp en fråga som rör tusentals småföretagare i vårt land. Den rör en stor del av allmänheten också. Om jag har förstått saken rätt finns det något slags arbetsfördelning i regeringen som innebär

att Mona Sahlin sköter småföretagen och Björn Rosengren storföretagen. Därför hoppas jag få ett svar.

Det handlar om taxirörelsens villkor. Runt om i vårt land har taxiägare slagit sig samman i beställningscentraler. Om jag har förstått saken rätt har Marknadsdomstolen och Konkurrensverket gjort olika bedömningar av huruvida man får samverka i den här typen av beställningscentraler. I min hemkommun Hudiksvall skulle detta, om det drogs till sin spets, innebära att de 21 taxibilar som verkar där tvingas organisera sig i tre fyra olika företag eller verksamheter. Det framstår ju som helt orimligt att göra på det sättet och slå sönder en väl fungerande verksamhet.

Kan statsrådet Sahlin ge något svar på hur det här kommer att hanteras och ge något besked till dem som nu oroar sig för hur det skall bli med taxirörelsens framtid? Det handlar om sjuktransporter, skoltransporter och mycket annat.

Anf. 50 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det här handlar ju om småföretag i samverkan och hur det eventuellt påverkar konkurrensförhållandena. Det berör t.ex. ICA. Det berör en del på skogssidan och även taxinäringen. Det har funnits en utredningsgrupp inom departementet som har lämnat ett förslag om detta som nu är ute på remiss. Det här kommer att hanteras i regeringen under våren. Jag kan inte nu gå in på några detaljer om vilka ståndpunkterna är. Som vanligt avvaktar vi remissutgången först.

Anf. 51 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Det var ju inget lugnande besked i sakfrågan. Jag skulle vilja att Mona Sahlin om möjligt ger ett inriktningsbesked. Förhoppningsvis kan statsrådet hålla med mig om att det inte är rimligt att slå sönder en väl fungerande verksamhet i den här typen av rörelse. Det skulle drabba väldigt många människor.

Den här typen av samverkan fungerar väldigt bra i många små kommuner i dag. Det ger en trygghet åt färdtjänsten, sjuktransporter, skolskjutsar och annat. Det vore väldigt angeläget att skingra oron i den här frågan. Jag hoppas att Näringsdepartementet skyndar på frågan så att det snabbt kommer fram ett besked.

Anf. 52 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det sista kan jag villigt hålla med om. Det krävs ett ganska snabbt besked, så vi skyndar på frågan – ja.

Sedan är det lätt för mig att stå och säga: Visst, inte skall man slå ihjäl väl fungerande verksamhet, som frågeställaren uttryckte det. Men det gäller också att garantera att det verkligen är fri och öppen konkurrens, så att samtliga små företag har tillgång till de här näringsverksamheterna som är så otroligt viktiga inte minst i glesbygden. I den här svåra frågeställningen gäller det nu att hitta en balans mellan att inte slå sönder det som fungerar väl och att ändå garantera att konkurrensförhållandena blir så bra som möjligt.

Jag hoppas kunna återkomma inom kort i hela den här sakfrågan.

Frågestund

Anf. 53 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Att socialministern och jag inte är stöpta i samma form är väl ganska uppenbart, dvs. vi är olika. Och då menar jag inte att socialministern är man och jag är kvinna och att vi har olika skonummer, utan att vi också t.ex. tar olika lång tid på oss för att göra oss i ordning på morgnarna eller när vi äter. Jag hoppas att vi är överens om att även dessa skillnader finns.

Därför är det märkligt, för att inte säga obegripligt, att socialdemokraterna och socialministern fr.o.m. september 1997 har schabloniserat assistansersättningen för funktionshindrade i tron att de är stöpta i samma form. Visst kan man få lite högre ersättning om man redogör för sitt liv, vänder ut och in på sig och talar om hur lång tid det tar att gå på toaletten, osv.

Min fråga, fru talman, till socialministern är om han här och nu inför riksdagen är beredd att säga att han snarast kommer att lägga fram ett förslag som innebär att den schabloniserade ersättningen till assistenter tas bort.

Anf. 54 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Nej, det är jag inte beredd att ge besked om. Här krävs det att vi utvärderar det regelverk som finns. Avsikten med schabloniseringen är ju faktiskt att se till att vi får en bättre hantering. Avsikten är inte att försämra assistansersättningen. Den information jag har pekar snarare på att det här faktiskt har lett till en positiv utveckling.

Men under alla omständigheter görs en utvärdering av hur detta fungerar, och vi får anledning att komma tillbaka när vi har en säkrare bild av hur situationen är.

Anf. 55 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag undrar för vem det har varit en positiv utveckling. Det är inte för de handikappade när man pratar med dem, absolut inte. Många av de alternativa formerna håller på att slås ut just av denna schablonisering. Och det är inte heller för försäkringskassan som skulle få administrativa lättnader. Tvärtom går det nu åt så mycket tid för att försöka få den särskilda ersättningen att det man tjänade på att schablonisera är helt borta.

Tyvär har socialministern inte tagit chansen att som första minister gå från ord till handling och göra det han sade när han tillträdde som socialminister, dvs. göra något för de funktionshindrade.

Men jag hoppas att socialministern i nästa svar jag får kanske ändrar sig och säger att här måste det ske något positivt för de funktionshindrade, att assistansersättningen inte får vara schabloniserad mer.

Anf. 56 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag tror att de handikappade likaväl som andra medborgare är väl betjänta av att vi fattar beslut på grundval av en säker kunskap och en säker utvärdering av hur det ser ut.

Jag är alldeles säker på att det finns människor som kan kritisera det system som finns. Men det är ganska klokt att faktiskt se vad som har blivit utfallet av schabloniseringen, och den bild jag har är inte densamma som nu framförs.

Men vi får ju en säkrare grund att stå på, och jag tror att det är väl för alla berörda att vi vet på vilka grunder vi fattar beslut.

Anf. 57 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Visst skall man ha underlag för sina beslut, det håller jag med om. Men då kan man undra vilket underlag den majoritet hade som fanns 1997 när man fattade beslutet att införa schabloniseringen. Det man trodde att man skulle uppnå har man ju bevisligen inte uppnått. Därför finns det all anledning att ändra tillbaka till det som var innan man försämrade för de funktionshindrade.

Koldioxidutsläpp

Anf. 58 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Kjell Larsson. Hotet om klimatförändringar till följd av utsläpp av växthusgaser, främst koldioxid, är ett mycket allvarligt miljöproblem som kräver internationell samverkan för att lösas. Riksdagen har för att ta sin del av ansvaret, fastställt målet att Sveriges utsläpp av koldioxid inte skall öka till sekelskiftet och därefter minska.

Naturvårdsverket har satt upp som mål att koldioxidutsläppen skall minska med 20 % fram till år 2020. Tyvärr överstiger de faktiska koldioxidutsläppen kraftigt den utsläppsnivå som krävs för att de här målen skall kunna uppnås. Utan kraftfulla åtgärder från regeringens sida kommer det att bli mycket svårt för Sverige att klara de uppsatta målen.

Samtidigt pågår ett omfattande planeringsarbete för en gigantisk fossilgasledning med sträckning från Uppland till Skåne, något som riskerar att slå ut biobränsleanvändning i de kommunala värmeverken i södra och mellersta Sverige och bidra till en kraftig ökning av koldioxidutsläppen.

Med anledning av det undrar jag om miljöministern delar min uppfattning att det ur miljösynpunkt är mycket olämpligt att bygga en ny fossilgasledning från Gävle till Ystad.

Anf. 59 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag håller med Matz Hammarström om att klimatfrågan, klimatpolitiken kanske är det viktigaste långsiktiga miljöproblem vi har att arbeta med. Det är på sätt och vis också en oerhört fascinerande uppgift, för det gäller nu att hitta bra åtgärder som ofta kommer att vara ganska tunga, att göra det på en global basis, att komma överens om de här åtgärderna mellan länder som har helt olika utvecklingsnivåer och att göra detta för att möta ett hot som ändå är ganska osäkert och sträcker sig långt in i framtiden. Det är en oerhört tung och viktig uppgift, och här har naturligtvis alla ett ansvar.

När det gäller utvecklingen av utsläppen i Sverige under den senaste tioårsperioden har den faktiska utvecklingen varit en ökning av utsläppen av växthusgaser. Men om man väderkorrigerar siffrorna, vilket man nog

måste göra när det är sådana stora fluktuationer mellan åren beroende på vädret, visar det sig att vi ligger nu och kommer nästa år förmodligen att ligga på nästan exakt samma nivå som 1990. Vi har alltså, sett på det sättet, klarat den målsättning som riksdagen har.

När det gäller Matz Hammarströms konkreta fråga kommer det förmodligen att vara ett ärende hos regeringen. Jag vill inte medverka till en lösning med en gasledning som innebär ett hot mot möjligheterna att använda bibränslen på bekostnad av fossila bränslen.

Anf. 60 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Häromdagen kritiserades miljöministern av Naturskyddsföreningens ordförande för att vara osynlig och för att inte ta ställning i vissa miljömässiga nyckelfrågor. Som en av de här nyckelfrågorna nämndes just den aktuella fossilgasledningen genom södra Sverige.

Miljöministern och regeringen kan, genom att ta tydlig ställning i den här frågan, visa om man verkligen vill satsa på förnybara bränslen och en långsiktigt hållbar utveckling eller om man är beredd att godta en ökad användning av fossila bränslen med de negativa miljökonsekvenser det medför. Jag tvingas tyvärr konstatera att miljöministern svävar på målet och väljer att fortsätta att vara osynlig.

Anf. 61 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag är i högsta grad synlig. Här är jag. Ser ni mig allihop?

Däremot kan jag faktiskt inte i förväg ta egen personlig ställning i ett ärende som jag kommer att hantera som statsråd och där jag som miljöminister kommer att vara direkt indragen i förhandlingar som skall leda fram till ett konkret regeringsbeslut.

Om kravet på att vara synlig innebär att jag måste göra våld på grundlagen är nog den uppförsbacken ganska tung för mig. Jag skall i och för sig överväga detta pris för synligheten. Men jag är rädd för att jag nog kommer fram till ungefär samma ståndpunkt som jag har för närvarande.

Jag har tagit fasta på den kritik som Naturskyddsföreningens ordförande har lämnat, och jag funderar på vad som ligger i den. Jag har en ambition att kunna företräda miljöintressena, och jag kan nog göra det på ett tydligare och synligare sätt i framtiden.

Anf. 62 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Är det så illa, Kjell Larsson, att vi har en grundlag som gör det omöjligt för en miljöminister att säga om han tycker att ett projekt som är på gång är lämpligt eller olämpligt ur miljösynpunkt?

Anf. 63 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Om Matz Hammarström läser i protokollet, när det kommer ut, vad jag sade nyss finner Matz Hammarström att jag svarade på exakt den frågan.

Anf. 64 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Frågan om taxering av bostadsrättsfastigheter brukar återkommande vara aktuell. Det handlar om att det från tid till annan lanseras idéer om att man skulle taxera bostadsrättsfastigheter på ett annat sätt än vanliga hyreshus. Man skulle alltså låta de enskilda bostadsrättslägenheternas marknadsvärde ligga till grund för taxering och sedermera för beskattning.

Detta innebär ett hot om höjda skatter för bostadsrättsinnehavare som är oroande. Frågan var aktuell för ett och ett halvt år sedan. I oktober 1997 förklarade den dåvarande skatteministern att regeringen inte avsåg att framlägga några förslag om ändrad beskattning med en sådan innebörd. Det var fastighetstaxeringsutredningen som då var på tapeten.

Nu har vi en fastighetsbeskattningskommitté på tapeten i stället.

Jag undrar om statsrådet Lövdén är beredd att för den nuvarande regeringen upprepa den här dementin och säga att den nuvarande regeringen inte heller är beredd att lägga fram några förslag om skärpt bostadsrättsbeskattning.

Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt att det sitter en fastighetsbeskattningsutredning vars syfte är att hitta en neutral beskattning av olika upplåtelseformer såsom hyresrätt, bostadsrätt och boende i eget hem.

Den utredningen skall vara klar i slutet av det här året.

Vad jag känner till är frågan inte just nu aktuell i fastighetsbeskattningsutredningen att åstadkomma ett förslag i den riktning som Mikael Odenberg anvisar. Jag vill i övrigt inte kommentera utredningens arbete. Utredningen skall vara klar i slutet av det här året. Samtliga partier är representerade i utredningen, och vi får bedöma utredningens resultat i ett senare skede.

Anf. 66 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Även detta icke-besked är, fru talman, ett besked.

Den dåvarande skatteministern var för ett och ett halv år sedan beredd att klart och tydligt säga att den regeringen inte avsåg att lägga fram några förslag om ändrad bostadsrättsbeskattning. Det beskedet gav han trots den då sittande fastighetstaxeringsutredningens pågående arbete.

Lars-Erik Lövdén är inte beredd att för den nuvarande regeringens räkning upprepa den dåvarande skatteministerns löfte. Det är ju en betydande glidning som borde oroa landets bostadsrättshavare.

Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är ingen betydande glidning. Som jag sade i mitt tidigare svar sitter det en fastighetsbeskattningsutredning där samtliga partier är representerade. Syftet med den utredningen är att åstadkomma en neutralitet i beskattningen av fastigheter.

Vi får bedöma utredningens resultat när den presenterar sitt betänkande i slutet av det här året.

Frågestund

Anf. 68 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till socialministern.

Kostnaderna för läkemedelsförmånen har ökat oroande mycket den senaste tiden. Förra året kostade läkemedlen 13 ½ miljard kronor, dvs. 800 miljoner kronor mer än beräknat.

En förklaring till de ökade kostnaderna är att läkemedelspriserna har stigit, och det beror t.ex. på att man har bytt till dyrare läkemedel. Det är också fler som kommer upp till frikortet efter att själva ha betalat 1 300 kr.

Samtidigt får vi hela tiden nya läkemedel som subventioneras; senast bantningsmedlet Xenical.

Min fråga till ansvarige statsrådet Engqvist är: Har regeringen några planer på att försöka komma till rätta med de höga kostnaderna och i så fall hur?

Anf. 69 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Om man följer massmedierna får man ibland ett intryck av att alla frågor är budgetfrågor och att alla frågor handlar om vårpropositionen. Den här frågan är i den meningen inte någon budgetfråga utan en allvarlig sjukvårdspolitisk fråga.

Det är rätt som Susanne Eberstein säger att kostnaderna för läkemedel totalt har fördubblats under de första sju åren på 1990-talet. För statens del ökar subventionskostnaderna med mellan 12 och 14 % per år.

Detta är ett problem eftersom relationen mellan övriga sjukvården och läkemedel blir oproportionellt stor. Det är en fördel att vi kan medicinera i stället för att använda annan behandling. Men det är uppenbart att vi har en överkonsumtion av läkemedel, beroende på dåligt incitament både hos patienten, förskrivande läkare och läkemedelsindustrin att pressa kostnaderna.

Jag anser att man på något sätt måste hitta ett system som ger möjlighet för de patienter som behöver medicin att kunna hantera detta med ett högkostnadsskydd. Å andra sidan är jag alldeles övertygad om att vi på sikt måste hitta ett system som innebär att vi tar en större del av kostnaderna själva.

Hur vi skall hitta en sådan avvägning med ett rättvist system har jag inte något svar på i dag. Men jag avser att försöka återkomma, inte nödvändigtvis som ett led i en budgetbehandling utan som ett led i en sjukvårdspolitisk reform.

Studiemedelssystemet

Anf. 70 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! I tisdags blev statsrådet Östros åhörare till en interpellationsdebatt mellan mig och statsrådet Klingvall om födelsetalen, som är vikande. Det är mycket oroande.

Vi kom in på en delfråga som är viktig.

När det gäller yngre och studerande är födelsetalen särskilt låga. De är som lägst för studenter som läser vid högskola.

Jag skulle vilja fråga om utbildningsminister Östros är beredd att vidta några åtgärder för att underlätta för kvinnor som blir gravida under studietiden att kunna fortsätta sin utbildning, även om de inte klarar det antal poäng som krävs, och om man kan göra undantag för den som blir gravid så att man inte tvingas till abort.

Anf. 71 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Den samlade familjepolitiken är naturligtvis viktig för unga människors lust och möjlighet att skaffa barn. Det gäller alla delar: barnbidraget, föräldraförsäkringen, rätten till ledighet. Men villkoren för studenter är naturligtvis också viktiga.

Om det i dagens studiemedelssystem finns problem som gör att unga människor på grund av studiemedelssystemets utformning och regler tvekar att skaffa barn är jag naturligtvis villig att titta på det.

Däremot är det av budgetskäl och många andra skäl inte möjligt att återinföra speciella barntillägg e.d. i studiemedelssystemet. Det skulle kosta mycket pengar. Om det finns något i regelverket som behöver ses över är jag naturligtvis villig att titta på det.

Anf. 72 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Nej, utbildningsministern, den här akuta situationen handlar nog inte om att tillföra mer pengar, utan om att lätta på kravet när det gäller det antal poäng man måste prestera för att få sitt studielån.

Just i en svacka när barnen är små kan det vara nödvändigt att man är generösare från departementets sida när det gäller att bedöma hur mycket man måste prestera. Jag tar det därför som ett löfte att utbildningsministern vill gå vidare och titta på detta och underlätta för gravida kvinnor.

Anf. 73 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi arbetar på departementet med att se över det studiemedelssystem vi har i dag, som ju är ett mycket generöst system men som också har en del nackdelar.

Det är viktigt att titta över regelverket som sådant.

Däremot tror jag att det mest centrala när det gäller möjligheterna för småbarnsföräldrar att studera och följa med i studietakten är att ha en fungerande barnomsorg så att man kan koncentrera sig på sina studier.

Jag är inte säker på att det är studiemedelssystemet i sig som är det stora hindret. Men det är klart att vi är villiga att titta igenom systemet även ur den här aspekten.

Anf. 74 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Utbildningsministern och jag är väl överens om att det är rimligt att den som är förvärvsarbetande får vara tjänstledig åtminstone ett år och kunna vara tillsammans med barnen, som är det dyrbaraste man har och som man vill ge tid och amning och uppmärksamhet det första året. Studenterna skall ju inte ha det sämre. De har inte ett förvärvsarbete, men de och deras barn har samma behov av tid.

Anf. 75 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! En väsentlig distinktion är viktig att göra. Studiemedelssystemet är inte en del av socialförsäkringssystemet. När det gäller betald ledighet för att ta hand om sina barn sköts det i annan ordning. Det är inte aktuellt att involvera studiemedelssystemet i den typen av lösningar. Det skulle inte vara bra med tanke på välfärdspolitiken, och det skulle också vara mycket kostsamt för studiemedelssystemet.

Den decentraliserade högskoleutbildningen

Anf. 76 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! För merparten av landets invånare finns numera en högskoleort eller en ort med decentraliserad utbildning inom pendlingsavstånd på fem mil eller mindre.

Även lärare vid de flesta av landets högskolor och universitet har relativt korta avstånd till förrättningsställen utanför den egentliga högskoleorten.

Läget är däremot helt annorlunda i Norrland och framför allt i Norrlands inland. Många individer har stora avstånd till universitet och högskoleorter.

Min fråga rör de 1 500 distansutbildningsplatser som framför allt riktas mot Norrlands inland. Satsningen och ambitionen är god, men jag hyser en personlig oro över genomförandet.

Jag vill fråga statsrådet Östros: På vilket sätt arbetar regeringen med att förverkliga denna satsning?

Anf. 77 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Lennart Gustavsson pekar på en del av den kraftiga utbyggnad som vi gör av den högre utbildningen, med 68 000 platser över hela landet. 1 500 av dem har avsatts särskilt för decentraliserad utbildning på orter som inte har någon högskola och för distansutbildning, där vi använder ny teknik för att möjliggöra högre utbildning.

Departementet arbetar med frågan tillsammans med andra delar av Regeringskansliet och naturligtvis i dialog med kommuner och andra parter som är intresserade av den här utbildningssatsningen. Jag tror att det är väldigt viktigt att kunna erbjuda en decentraliserad högskoleutbildning på orter där det inte är realistiskt att starta en egen högskola. På detta sätt kan man få chansen att utbilda sig under en tid när det råder efterfrågan på någon speciell utbildning.

Jag räknar med att återkomma med besked i frågan om den exakta fördelningen.

Anf. 78 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Regeringen konstaterar själv att det finns merkostnader för den decentraliserade utbildningen. Min följdfråga blir om och i så fall på vilket sätt regeringen tänker ta ett ansvar för att de regionala och lokala aktörerna, främst länsstyrelser och kommuner, ges ekonomiska förutsättningar för att täcka dessa merkostnader och därigenom kan skapa förutsättningar för att denna viktiga satsning realiserar.

Anf. 79 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! De 1 500 platser som skall fördelas åtföljs av resurser som vi bedömer är tillfyllest för att ge en bra utbildning. Det är inte alltid självklart att det handlar om merkostnader. Man kan också göra kostnadsbesparingar när man genomför den här typen av utbildning. Det beror alldeles på vilken inriktning man har, hur stort underlaget är, vilken teknik man använder, avstånd och mycket annat.

Men med de 1 500 platserna följer också resurser, så att man kan genomföra den här utbildningen. Vi kommer att återkomma om fördelningen av platser. Jag tror att det är väldigt viktigt att fortsätta att arbeta med detta. Vi har i Sverige en bra tradition. Umeå universitet, Luleå universitet och många andra utbildningsanordnare ägnar stor del av sin aktivitet åt att erbjuda distansutbildning eller decentraliserad utbildning på många orter där man annars skulle ha väldigt långt till högre utbildning.

Mänskliga rättigheter i Turkiet

Anf. 80 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till utrikesministern. Den har anknytning till något som har varit uppe till diskussion, nämligen situationen i Turkiet. Utrikesministern säger att man skall kräva att få övervaka den kommande rättegången. Men det råder i dag, inte minst bland människor som bor i Sverige och som kommer från det kurdiska området, en oerhört stor oro för vad som är på gång och för vad som sker där nere i dag.

Turkiet undertecknade 1995 ett tullunionsavtal med EU, där det särskilt skrevs in att man skulle efterleva kravet på iakttagande av mänskliga rättigheter. Jag skulle vilja veta vilka planer utrikesministern har på att ställa krav på Turkiet i dag.

Anf. 81 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är väldigt tydligt att Turkiet inte respekterar mänskliga rättigheter på det sätt som man där borde göra. Särskilt tydligt är det när det gäller kurdernas situation. Därför har Sveriges regering vid upprepade tillfällen både direkt i kontakterna med Turkiet och genom EU förklarat att vi inte kan acceptera det sätt som kurderna behandlas på i Turkiet.

Turkiet har ofta hittills angett Öcalan som en av anledningarna till att man inte vill ta upp förhandlingar om kurdernas situation. Det är då för det första viktigt att komma ihåg att PKK inte representerar en majoritet av kurderna. För det andra har den turkiska regeringen nu möjlighet att visa att den faktiskt har en dialog med de demokratiska krafterna bland kurderna i Turkiet om att komma till rätta med kurdernas situation och respektera deras mänskliga rättigheter.

Den svenska regeringen kommer att fortsätta att driva detta både direkt mot Turkiet och genom EU. Det är självklart inte möjligt för Turkiet att bli medlem av EU så länge man där inte respekterar de mänskliga rättigheterna.

Anf. 82 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är ju viktigt att Sverige är pådrivande i detta sammanhang. Jag vill också höra lite grann om hur man ser på de rapporter som kom i går om att Turkiet har gått över gränsen till Irak. Vi vet att det i Irak finns stora flyktingförläggningar där kurdiska flyktingar vistas. Hur ser situationen ut där i dag?

Anf. 83 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi har ännu inte fått några kompletta uppgifter om vad som sker i regionen i dess helhet. Jag kan därför inte med säkerhet tala om vad som sker i gränstrakterna. Däremot vet vi mycket väl att det inte bara är i Turkiet som det sker kränkningar av kurdernas mänskliga rättigheter, utan det sker i oerhört stor utsträckning t.ex. också i Irak. Det är en väldigt allvarlig situation i flera länder, där man systematiskt kränker de mänskliga rättigheterna.

Det är också viktigt att framhålla att vi oavsett syftet aldrig kan acceptera att en organisation använder terroristhandlingar eller terrorliknande metoder för sina syften. Jag tycker dock att det är viktigt att man skiljer mellan frågan om PKK och frågan om kurdernas situation.

Miljöpolitiken

Anf. 84 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag vänder mig till miljöminister Kjell Larsson. I regeringsförklaringen höll statsminister Göran Persson en mycket hög profil i miljöfrågorna. En av fyra viktiga punkter som han tog upp var att Sverige skulle vara ett föregångsland i miljöfrågorna och driva på en s.k. hållbar utveckling. Miljön skulle vara en av regeringens profilfrågor.

Det har nu gått 136 dagar sedan regeringen tillträdde. Vad har hänt i regeringen och Miljödepartementet under de här 136 dagarna? Jag antar att miljöministern inte tror att miljöfrågorna utvecklas av att man själv sitter vid makten. Jag tror inte heller att ministern menar att vi inte har några miljöproblem. Jag har uppfattat att regeringen är uppseendeväckande passiv i miljöfrågorna.

Min fråga är när Miljödepartementet och regeringen kommer att leverera någonting på miljöområdet och när ni skall ta tag i de miljöfrågor som växer fram.

Anf. 85 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vi har levererat ganska mycket under de 136 dagar som har gått sedan regeringsförklaringen avgavs. Jag har inte någon möjlighet att nu göra en fullständig genomgång av det arbete som vi hållit på med under den här perioden. Jag är säker på att Sverige fortfarande kan betraktas som ett föregångsland när det gäller miljöpolitiken, och jag har en stark ambition att vi ytterligare skall kunna stärka vår roll som föregångsland i framtiden.

Låt mig ge bara ett exempel. Vi har dragit i gång ett ganska omfattande samarbete med den svenska bilindustrin. Vi hade i fredags ett mycket positivt och bra möte med företrädare för de svenska tillverkarna av både lätta och tunga fordon. Vi har identifierat ett ganska stort antal

projekt som samtliga har en mycket tydlig miljöinriktning. Vi kommer förmodligen före sommaren att kunna komma fram till en uppgörelse om finansieringen av de här projekten och deras konkreta inriktning.

Detta är ett exempel. Jag skulle kunna fortsätta ganska länge till, men jag har en känsla av att den här frågestunden inte lämpar sig för en sådan utförlig redovisning.

Anf. 86 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret, men jag blev inte mycket klokare av det. Det handlar ju bl.a. också om vad ni är redo att göra inom lagstiftningsområdet. Det är ett faktum att regeringen har verkat något passiv i miljödebatten. Inte minst har Naturskyddsföreningen markerat detta.

En fråga som aktualiserats på den senaste tiden är koldioxidproblematiken. Man har fått dispens från att klara de mål som krävs för att Sverige skall kunna ta hand om koldioxidproblematiken.

Detta är ett exempel. Jag är oroad över utvecklingen och över att det inte sker någonting. När kommer det några lagstiftningsförslag, och när kommer man att gå vidare på detta område?

Anf. 87 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det är nästan genant att behöva säga det som jag nu skall säga. I Sverige trädde vid det senaste årsskiftet en utomordentligt stor lagstiftning i kraft, nämligen miljöbalken. Den har tillkommit efter ett förberedelsearbete av ett tiotal år, där inte minst Anna Lindh har spelat en framträdande roll. Den innebär klarare riktlinjer, hårdare bestraffning och att man bättre kan klara ut brottsbeskrivningar på miljöområdet. Den innebär en rationalisering och en ökad tydlighet.

Och jag får nu frågan: När kommer vi med några lagstiftningsåtgärder?

Jag har sagt tidigare att jag har tagit till mig kritiken från SNF som gäller att jag kanske har haft en lite väl låg profil hittills i miljöpolitiken, och det skall jag försöka rätta till. Jag har inte det minsta dåligt samvete för vad jag har utträttat på departementet och i regeringen under den här perioden.

Läkarnas arbetssituation

Anf. 88 LENA EK (c):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga socialministern om arbetssituationen för läkare på våra sjukhus.

Det är ju känt att vi har problem inom sjukvården på olika sätt. Patienter skickas hem, avdelningar akutstängs, t.o.m. akutmottagningar akutstängs, operationer skjuts upp, unga skickas hem väldigt snabbt efter operationer – för snabbt i många fall – osv. Det som bekymrar mig särskilt nu är en genomgång av läkarnas arbetssituation där man kombinerar ordinarie timmar med jourtjänstgöring och bakjour och där man kan komma upp i många dygn i sträck i aktivt arbete utan vila emellan. Samtidigt är det ju väldigt hårt ansträngt inom sjukvården. Läkarna själva

anser att de har mycket låga löner, och jämför man internationellt så ligger det en del i det.

Det kanske dock inte är det som är det bekymmersamma, utan: Hur uppmärksammar man på Socialdepartementet läkarnas arbetsituation?

Anf. 89 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Regeringen och därmed också riksdagen har ansvar för de allmänna villkoren för den svenska sjukvården, för lagstiftning, för att se till så att sjukvårdshuvudmännen har rimliga förhållanden för sitt arbete och för översyn. Men det är sjukvårdshuvudmännen, landstingen och när det gäller delar av sjukvården också kommunerna som har ansvaret för att organisera sjukvården, fördela resurser och prioritera men också för att erbjuda vettiga anställningsvillkor. Detta ansvar är huvudmännens. Det är viktigt att vi ger landstingen och kommunerna möjlighet att utveckla detta.

Jag är alldeles övertygad om att sjukvården i Sverige på sikt behöver ökade resurser och att det är viktigt att vi här i riksdagen fattar beslut som ger sjukvårdshuvudmännen möjlighet att agera. Men det är *inte* riksdagens sak att organisera akutsjukvården vare sig i Stockholm, Uppsala eller Malmö som ju har uppmärksamrats. Där måste vi ställa krav på sjukvårdshuvudmännen att ta sitt ansvar.

Anf. 90 LENA EK (c):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att ett stort ansvar faller på i första hand landstingen, men på den klinik i Lund som hanterar ryggsador t.ex. kommer förmodligen tre av sju läkare som betjänar större regioner än det storlandstinget att flytta till Norge, och den situationen finns på väldigt många kliniker runtom i Sverige. Därmed blir detta ett strukturellt problem som är riksdagens och regeringens ansvar. Då är frågan: Hur uppmärksammar socialministern den här situationen? Vad görs för att se till att vi inte tappar den kompetenta arbetskraften i sjukvården? Vi har ju – jag höll på att säga gemensamt – försökt att se till att det kommer att föras över medel till sjukvårdshuvudmännen, men det finns också strukturella problem i det här med läkarflykten.

Anf. 91 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Än en gång vill jag påpeka det allra sista som Lena Ek bara nämnde i förbifarten, nämligen att det är viktigt att vi skapar resurser långsiktigt. Där är ju den försvarsuppgörelse som har träffats mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet ganska viktig.

Jag tror nämligen att det som i dag upplevs eller beskrivs som akuta problem och som just handlar om exempelvis läkarnas situation handlar om resursfrågan långsiktigt.

När det gäller bilden av hur det ser ut just nu på de olika sjukhusen skulle jag vilja rekommendera Lena Ek att lite noggrannare läsa Socialstyrelsens omfattande rapport över svensk sjukvård 1998. Bilden är inte riktigt som massmedierna ger den. Det finns problem inom vissa delar av sjukvården, och det finns problem inom vissa områden, men den totala bilden är faktiskt att vi har en god svensk sjukvård och att vi inte generellt sett har en läkarbrist i Sverige kortsiktigt. Vi kan få det och kommer att få det framöver, och det är därför vi också gör särskilda satsningar för

att klara detta på utbildningssidan. Men bilden är inte riktigt så dystert som man kan tro om man bara läser kvällstidningarna.

Prot. 1998/99:58
18 februari

Anf. 92 LENA EK (c):

Fru talman! Självklart överdriver kvällstidningarna, det vet vi tillsammans i den här kammaren, men även Socialstyrelsen uppmärksammar i sin rapport – som jag faktiskt har läst – det faktum att vi har en brist på specialläkare på många håll och att den här bristen blir akut värre av att läkarna flyttar utomlands därför att de upplever sina arbetsvillkor som så tuffa att man inte klarar mer än ett visst antal år förrän man är utbränd generellt.

Frågestund

Överföring av premiepensionsrätten

Anf. 93 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén.

Möjligheterna att överföra premiepensionsrätten makar emellan har gett viss uppmärksamhet. Vi kristdemokrater välkomnar att den samlade familjeinkomsten skall kunna komma båda makarna till del. Men nu har detta hänt att Premiepensionsmyndigheten lägger beslag på 14 %. Det är ju flest kvinnor fortfarande som har haft låga inkomster och som skulle kunna dra nytta av den här överföringen, men att bara kunna tillgodogöra sig 86 % gör att människor inte blir intresserade av att använda överförandet av premiepensionsrätten.

Jag undrar om ministern anser att det är rimligt att ha så höga avgifter i det här fallet.

Anf. 94 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag har också sett de här uppgifterna i tidningen, men det är min befattning med de frågorna. Skall man gå djupare in i det och diskutera det i sak så tror jag att man får vända sig till fackministern, dvs. socialförsäkringsministern.

Miljökrav vid upphandling

Anf. 95 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har en fråga till miljöminister Kjell Larsson.

Vi som kunde följa generalsekreterarens i FN, Kofi Annans, tal i Davos där han talade ekonomi med finansministrar och ekonomifolk hörde honom ta upp det här med företag och det ansvar man har som arbetsgivare även från offentlig sida. Det finns många delar i det där talet, tillika den artikel av Kofi Annan som vi har kunnat läsa i svenska medier och som har varit väldigt intressant och som man då har kunnat ta upp kanske under andra fackministrars område, som under den utrikespolitiska debatten då jag tog upp en del.

Men jag tycker också att det finns beröringspunkter till miljöministerns område. Även om vi har kommit väldigt långt när det gäller att jobba med miljöfrågor så finns det ju ändå alltid sådant som man kan göra bättre och göra lite till. Jag tror att man från svensk sida skulle

kunna ge väldigt positiva signaler på miljöområdet och också göra väldigt stor nytta om man använde upphandlingsinstrumentet för att hjälpa företagen att bli lite bättre och att vara en motvikt från statens sida till den här globaliseringen.

Kan miljöministern tänka sig att använda upphandlingsinstrumentet inom regeringen för att driva på miljöfrågorna?

Anf. 96 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vi arbetar nu i en upphandlingsdelegation med att se över statens och kommunernas möjligheter att ställa hårdare miljökrav vid upphandlingen, och det är en oerhört viktig fråga. Det handlar om 300 miljarder kronor om året. Det är naturligtvis stora miljöeffekter förknippade med sådana här stora upphandlingar. Det här jobbar vi alltså med, och jag skall faktiskt träffa Monica Sundström som leder det arbetet nästa vecka för att diskutera med henne hur arbetet fortgår.

Sedan vill jag gärna säga att när det gäller Kofi Annan var jag i Nairobi på UNEP:s konferens i förra veckan. Det här har en koppling till Kofi Annan på det sättet att vi där lyckades formera ett starkt stöd åt Kofi Annans reformsträvanden i FN när det gäller det framtida globala miljöarbetet. Jag ser också det som ett steg framåt.

Anf. 97 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag får tacka för det väldigt positiva svaret från miljöministern. Det var mer positivt än jag hade hoppats kunna få svar på här i dag.

Jag vill bara göra en komplettering. Jag vet att efter Rio tog man från FN:s sida itu med miljöupphandling och kriterierna för det, men då handlade det mest om att göra det på kontorsidan. Där vet jag att vi från Sveriges riksdag har försökt svara upp – vi källsorterar och vi försöker hjälpa till på vårt sätt – men jag vill förvissa mig om att det här positiva som miljöministern redovisar inte begränsar sig till det vi redan jobbar väldigt aktivt med, och då menar jag kontorsmiljön, utan att man tar ett vidare grepp den här gången.

Anf. 98 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Eftersom jag tycker att det här är ett viktigt instrument som kan bli ännu viktigare i miljöpolitiken är jag naturligtvis beredd att vidga det här arbetssättet utöver det som vi jobbar med i dag.

Socialtjänstlagen

Anf. 99 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Jag har en fråga till socialminister Lars Engqvist, och den går in på rättigheter och ställning för socialtjänstens klienter. Socialstyrelsens generaldirektör Kerstin Wigzell skrev en debattartikel i DN nyligen där hon jämförde förhållandena inom socialtjänsten med utvecklingen under senare år inom sjukvården, bl.a. avseende patientens ställning. Det handlar om beslut som vi har fattat om *second opinion* inom sjukvården samt om rätten till information om olika behandlingsalternativ.

Det saknas i dag motsvarande rättigheter för klienter inom socialtjänsten. Sjukvårdens patientnämnder har heller ingen motsvarighet inom socialtjänsten. Vi vet att motsvarande behov finns i allra högsta grad för dessa grupper av människor, som väl kan sägas tillhöra de allra röstsvagaste i samhället.

Min fråga är: Avser ministern att vidta några åtgärder för att stärka klienternas ställning inom socialtjänsten på motsvarande sätt som inom sjukvården?

Anf. 100 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Rolf Olsson hänvisar till en mycket spännande debattartikel av Kerstin Wigzell. Hennes avsikt med artikeln var egentligen, som jag förstod det, att skjuta fram socialtjänstlagens styrka. Vi har glömt bort en del av motiven för att vi införde socialtjänstlagen och att den har som utgångspunkt just den enskilde medborgarens ställning och rättigheter.

Jag är övertygad om att problemet med den nuvarande socialtjänsten har varit kommunernas resurser. Socialarbetarna har inte fått de möjligheter som socialtjänsten förutsätter. Den stora uppgiften framöver kommer att bli att rusta upp socialtjänsten i kommunerna så att de kan leva upp till sina krav. Vi har många gånger i andra sammanhang här i riksdagen diskuterat hur vi kan se till att kommunerna lever upp till sina skyldigheter.

Jag tror att socialtjänstlagen räcker som utgångspunkt för att ge medborgarna de rättigheter som Kerstin Wigzell efterlyser. Jag tror inte att det är nödvändigt att arbeta om socialtjänstlagen. Jag ser det mer som ett spännande debattinlägg för att höja socialtjänstlagens ställning.

Anf. 101 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Ett problem i sammanhanget är att utvecklingen i vissa avseenden har gått i motsatt riktning. Jag tänker t.ex. på att den 1 januari 1998 försämrades möjligheterna för den enskilde att överklaga biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen. Det kan gälla t.ex. beslut om behandling av missbrukare, alltså beslut som gäller de röstsvagaste grupperna.

Hur ser ministern på möjligheterna att stärka rättssäkerheten och att återinföra besvärsrätten för dessa grupper?

Anf. 102 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Detta är en av de frågor som vi kommer att få anledning att diskutera i samband med att socialtjänstutredningens betänkande kommer.

Jag delar Rolf Olssons bekymmer när det gäller just möjligheten att överklaga, därför att det har skapat en del nya problem. Vi får se vad vi kan göra, och vi får anledning att diskutera det när vi får utredningen.

Anf. 103 TALMANNEN:

Detta var det sista inlägget i denna frågestund som nu är avslutad. Jag tackar regeringens företrädare och kammarens ledamöter för inläggen och deltagandet i frågestunden.

Anf. 104 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Detta ärende handlar om arbetstider. Centerpartiet har ingen egen motion i denna frågan. Vi hade hoppats att regeringen skulle komma med en proposition i ärendet. Jag satt med i arbetstidsutredningen, som avlämnade sitt betänkande redan hösten 1996.

Jag tycker att diskussionerna på arbetsmarknaden och i det politiska livet har försiggått så länge att man borde ha kunnat komma fram till ett ställningstagande. Nu blev det ingen bred uppgörelse. Det finns väldigt många olika åsikter om ifall det skall finnas någon lagstiftning eller om man skall försöka att finna andra avtalade lösningar på problemet.

Jag undrar vad regeringen vill i detta avseende. Har man funnit några nya ståndpunkter? Regeringens nuvarande samarbetspartner, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, har ju en helt annan åsikt i denna fråga än vad vi hade som bildade majoritet i arbetstidsutredningen för några år sedan.

Dessutom finns det två lagstiftningar liggande ovanpå varandra, dels den gamla arbetstidslagstiftningen som har funnits i Sverige sedan 70-talet, dels det EG-direktiv som vi fattade beslut om före november månads utgång 1996. Vi hade då blivit medlemmar i den europeiska unionen och skulle därför tillämpa denna lagstiftning.

Jag hoppas att vi snart får en förnyad lagstiftning. Jag är däremot inte hundra procentigt övertygad om att den skall skilja sig så enormt mycket från den lagstiftning som gäller i dag, för mycket av det som vi vill går att genomföra eftersom den är mycket flexibel och dispositiv. Man kan alltså genom avtal komma överens om hur man vill ordna arbetstid och annat på det enskilda företaget.

Vad jag framför allt hoppas på är att vi i framtiden skall få ett mer flexibelt arbetsliv som bygger på lokala avtal. Det finns också en överenskommelse sedan några år tillbaka om att man skall kunna komma överens om både arbetstidens längd och förläggning på den lokala arbetsplatsen. Det skall inte nödvändigtvis behöva slutas centrala avtal mellan arbetsmarknadens parter för att man skall komma fram till en överenskommelse.

En mer flexibel lagstiftning kommer förhoppningsvis att gynna båda parter. Det är både arbetsgivarna och arbetstagarna som kommer att få nytta av den nya lagstiftningen som jag hoppas kommer. Den behöver också anpassas till de nya anställningsformer som vi ser framför oss och som redan finns på olika ställen.

Det finns projektanställningar. Det finns överenskommen visstidsanställning. Det finns nya företagare – människor som är någonting mitt emellan företagare och anställda – konsulter, egenföretagare och soloföretagare – som i stort sett bara har de kunskaper de bär med sig men egentligen inga verktyg – nya datakonsulter och många andra. Alla dessa kommer att behöva nya arbetstidslagar och nya anställningsformer för att de skall få en trygg anställning. Arbetstagarna skall inte behöva bli utlämnade till en arbetsgivare som kanske upplevs som maktfullkomlig.

Det viktigaste för arbetstagarna är att få inflytande över förläggningen av arbetstiden. Man skall på arbetsplatsen kunna komma överens om hur arbetet skall ordnas. Det har på många ställen redan i dag träffats överenskommelser, t.ex. inom den kommunala sektorn, om att tillämpa

den s.k. tvättstugemodellen. Man vet hur många timmar hemtjänst pensionärerna i ett område behöver. Man vet också hur många timmar de anställda arbetar. Sedan får man inom arbetslaget själv fördela tiden.

Projektanställningar är en arbetsform som innebär att man är anställd för att utföra ett visst jobb snarare än för att arbeta ett visst antal timmar. Distansarbete är också en arbetsform som behöver en ny arbetstidsreglering, eftersom det är väldigt svårt för arbetsgivaren att kontrollera hur mycket arbetstagaren arbetar. Detta har förekommit så länge det har funnits människor som har gjort saker och ting på olika ställen. Den stora skillnaden nu är att människor kan arbeta hemifrån. Tidigare handlade det om resemontörer och andra människor med liknande arbetsuppgifter, som arbetsgivaren hade en viss kontroll och ett visst inflytande över.

Men nu finns det alltså andra kategorier som också behöver denna arbetstidsreglering. Det behövs alltså nya lagar och nya överenskommelser för att detta skall fungera på ett smärtfritt och smidigt sätt i arbetslivet.

Även arbetsgivarna har goda skäl att se fram emot en mer flexibel lagstiftning. För dem finns det ett behov av säsongs- och konjunkturanpassade arbetstider. Som det i dag ser ut kommer det med jämna mellanrum att hända att människor sägs upp på grund av att konjunkturen sjunker. Orderingången minskar, och då vågar arbetsgivaren inte behålla de anställda.

Om man i stället kunde behålla de som var anställda från början – kanske genom någon form av utbildning och kompetensutveckling för medarbetarna – skulle man få en jämnare bemanning under cyklernas gång. Företagen skulle inte bli så konjunkturkänsliga som de är i dag, utan de skulle kunna ha en jämnare personalbemanning. Det skulle innebära färre våldsamma kast på arbetsmarknaden och färre arbetslösa. De anställda skulle också ha en bättre kompetens när företagets orderingång ökar.

Dessutom skulle man också ha större möjlighet att möta olika former av förhöjda orderingångar med personal som redan finns i företaget. Man skulle också kunna kvitta olika former av övertid mot att man tar ut det i form av ersättning, antingen ekonomisk ersättning eller, framför allt, ledig tid.

Eftersom det ännu inte har kommit någon proposition som vi kan ha någon uppfattning om yrkar jag bifall till den gemensamma reservation vi har från oppositionen.

Anf. 105 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Är arbetstidsfrågan en kvinnofråga? Det kan förefalla så när man tittar på talarlistan till den här debatten. Vi är bara kvinnor som har anmält oss än så länge. Visst är vi många kvinnor både i och utanför politiken som har mycket bestämda men olika åsikter när det gäller arbetstiderna. Det är frågor som i allra högsta grad berör oss alla.

Folkpartiet anser att det nu är hög tid att reformera de regler som gäller på arbetstidsområdet. Sverige har i dag en helt annan arbetsmarknad än i slutet av 1960-talet, när lagstiftningen om 40-timmarsveckan arbetades fram. Även de regler som utformades för 15 år sedan, och som återfinns i 1982 års arbetstidslag, ter sig i dag föråldrade. De motsvarar inte behoven hos människor som vant sig vid att bestämma mer om sina egna

liv och inte heller behoven hos företagare på en ständigt föränderlig marknad.

Det är också rimligt att mer än två årtionden av debatt om arbetstidsförkortningen leder fram till någon typ av politiskt ställningstagande. Den debatten har visserligen delvis varit vildvuxen och mer förvirrande än klargörande, eftersom vissa debattörer konsekvent blandat ihop arbetstidsförkortning med och utan sänkt lön, och det är en stor skillnad. Men det speglar ändå en känsla hos åtskilliga människor, att det skulle vara av värde att kunna prioritera annorlunda mellan materiella resurser och mer tid för familjen.

Svaret på behoven hos anställda och företagare och de känslor som kommit till uttryck i debatten är enligt Folkpartiets mening flexibilitet. Vi folkpartister menar att huvudinnehållet i en arbetstidsreform måste vara att politikerna skall bestämma mindre och att de berörda människorna – dvs. de miljontals anställda och hundratusentals företagare – skall bestämma mer.

Det behövs vissa regler om arbetstider av säkerhets- och hälsoskäl och för att något skall finnas att tillgå på arbetsplaster som saknar kollektivavtal. Men därutöver finns stora möjligheter att avreglera arbetstidsområdet. Politikerna skall lämna till individer, företagare och fackföreningar att lösa många av de frågor som hittills varit statligt reglerade. Flexiblare arbetstider kommer att öka effektiviteten i svensk ekonomi och därmed skapa nya jobb.

Vi i Folkpartiet föreslår en arbetstidsreform med vissa lagändringar men också att flexibiliteten som attityd bör komma till uttryck i en rekommendation från de centrala parterna på arbetsmarknaden. Jag vill skicka med det vi från Folkpartiet föreslår till den särskilda arbetsgrupp som regeringen tillsatt för att utreda frågan om arbetstiderna.

Vi vill ha en ramlagstiftning med stort utrymme för flexibilitet. Lagen bör innehålla nödvändiga regler om rätt till vila under dygnet och veckan. Lagen bör sålunda medge överenskommelser om betydande förskjutningar av arbetstiden inom ramen av en genomsnittsberäknad arbetstid. Sådan lagstiftning medger också den typ av konjunkturpassad arbetstid som nu diskuteras och på sina håll också prövas. Det generella nattarbetsförbudet som nu gäller, och som bara kan undanröjas genom dispens, bör tas bort. Nuvarande utformning av lagen, som bygger på en normalarbetstid om 40 timmar per vecka, bör alltså slopas.

Den enskilde arbetstagarens möjlighet att få den arbetstid som hon eller han önskar måste bli större. Självfallet måste sådana önskemål också vägas mot arbetsgivarens möjligheter och behov. Men en regel bör införas som ger arbetsgivaren en skyldighet att seriöst pröva en arbetstagares önskemål om ändrad arbetstid, och arbetsgivaren skall kunna motivera ett eventuellt avslag. Om arbetstagarparten anser att avslaget inte vilar på saklig grund måste det finnas en möjlighet att diskutera frågan vidare, t.ex. inom ramen för en förhandling mellan den anställdes fack och arbetsgivaren.

Rätten till tjänstledighet för vård av barn skall även tillkomma föräldrar som har andra anställningsformer än tillsvidareanställning. Exempelvis skall en vikariatsanställd småbarnsförälder ha rätt att efter viss förvarningstid få sänkt arbetstid. Detta blir allt viktigare när vi nu har en arbetsmarknad som alltmer bygger på vikariatsanställningar. I synnerhet

unga människor som kanske är ute på sina första jobb får ofta börja som vikarier. Det kan ofta sammanfalla med deras småbarnstid. Därför skall också de ha samma möjligheter till rätt till tjänstledighet för vård av barn som föräldrar som har fast anställning.

Vi anser också att semesterlagen kan göras mer flexibel. Den del av semestern som överstiger fyra veckor skall få disponeras enligt arbetstagarens önskemål löpande under året i både dagar och timmar.

Vi avvisar med detta en lagstiftning om sänkt normalarbetstid per vecka. Det saknas övertygande bevis för att en sådan förändring skulle skapa fler jobb. Jag har läst många undersökningar om detta. Det finns sådant som talar för och sådant som talar emot. Men ett klart bestående intryck är att det inte skapar fler jobb. Internationellt finns det inget samband mellan kortare arbetstid och låg arbetslöshet. En sådan lagstiftning skulle göra oss fattigare, skapa stora problem i den offentliga sektorn och innebära en fortsättning av en förlegad detaljstyrning av människors vardag. Det vill vi från Folkpartiet inte vara med på.

Däremot är vi från Folkpartiet öppna för en utveckling där individer och grupper på arbetsmarknaden framöver i högre utsträckning prioriterar kortare arbetstid framför hög lön. Vi tror att det har väldigt stora mänskliga kvaliteter. Det finns exempel som visar att en arbetstidsförkortning som växer fram underifrån – i samspel mellan en arbetstagar och en arbetsgivare – kan öka produktiviteten.

För det politiska systemet bör gälla att denna typ av avvägningar överlämnas till medborgarna själva samtidigt som de generella reglerna i samhället – t.ex. på skatteområdet – alltså utgår från principen att det bör löna sig bättre att arbeta än att vara ledig.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till den gemensamma borgerliga reservationen.

Anf. 106 LAILA BJURLING (s):

Fru talman! De fyra borgerliga partierna har skrivit en gemensam reservation angående arbetstiderna till arbetsutskottets betänkande. Men när vi nu hört företrädare för dessa partier är det svårt att tro att de har en gemensam syn på dessa frågor och att de verkligen menar samma sak med samma ord. Moderaterna fortsätter att rabbla sitt mantra om avreglering, medan de övriga partierna verkar vara lite mer nyanserade i sina åsikter.

Arbetstidsfrågan är en mycket angelägen fråga för många av riksdagens partier och framför allt för många av människorna utanför denna kammare, dvs. våra väljare, det svenska folket.

Vi socialdemokrater anser att denna fråga är så viktig att den finns med i det samarbetsavtal som finns mellan oss socialdemokrater och Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Regeringen har som vi har hört tillsatt en arbetsgrupp som skall arbeta fram underlag till hur vi skall gå vidare i denna fråga, och gruppens arbete skall vara färdigt under våren år 2000, och den har nyligen haft sitt första möte. Och redan vid det här första mötetets genomgång av material och frågeställningar märker vi hur mycket som har hänt under de drygt två år som har gått sedan Arbetstidskommittén lade fram sitt betänkande.

Kommittén föreslog ingen lagstadgad förkortning av normalarbetstiden men rekommenderade parterna att ta upp dessa frågor i avtalsför-

handlingarna. Och det är ingen överdrift att säga att parterna har tagit till sig Arbetstidskommitténs rekommendationer.

Jag skulle tro att arbetstidsfrågan på ett eller annat sätt finns med i de flesta avtalsförhandlingar, även om alla avtal inte kommer att innehålla någon förkortning. I många förbund, särskilt i dem som domineras av deltidsarbetande kvinnor, känns inte just en förkortning av arbetstiden som det viktigaste. Där vill medlemmarna i stället få chans att arbeta full tid så att de kan försörja sig på sitt arbete. Men i andra förbund har man börjat ta de första stegen mot en kortare normalarbetstid. T.ex. Metall har träffat avtal om 30 minuter kortare arbetstid i veckan. I den kommunala sektorn finns överenskommelser om att det är möjligt för de anställda att byta framförhandlade löneökningar mot förkortad arbetstid. I dagsläget har endast ett tiotal kommuner gått ut med det erbjudandet, och såvitt jag har hört har inte heller de anställda visat så stort intresse för den modellen. På många kommunala arbetsplatser pågår det eller har pågått försök med arbetstidsförkortning på lite olika sätt. Men inom det privata näringslivet är det inte lika ofta förekommande.

Arbetstidskommittén menade att försöksverksamheterna som redovisades ofta var bristfälligt fördelade så att det är svårt att dra några generella slutsatser av alla dessa försöksverksamheter ur ekonomisk synvinkel. Men samstämmiga uppgifter finns ändå om att de anställda som fått kortare arbetstid eller deltidsanställda som behållit sin arbetstid men fått högre lön alla trivs bättre och känner sig friskare och mer motiverade för sitt arbete. De hinner med så mycket mer genom att de orkar bättre. Det bekräftar Socialdemokraternas syn på arbetstidsförkortning som främst en välfärdsfråga och en jämställdhetsfråga. Med kortare arbetstid hinner vi förhoppningsvis med livet runt omkring oss lite bättre. Och både mamma och pappa skulle kunna ägna mer tid åt barnen. I dag arbetar ofta småbarnsmamman deltid, medan småbarnspappan arbetar både heltid och övertid, dvs. kvinnan betalar själv sin arbetstidsförkortning och får sedan ta de konsekvenser som det bär med sig genom hela livet i form av bl.a. lägre pension.

Arbetslivet skulle troligen också organiseras på ett sätt som skulle gynna jämställdheten om normalarbetstiden var kortare än dagens. I dag måste en anställd som t.ex. vill göra karriär vara beredd att arbeta många fler timmar än vad heltidsmåtten innebär. Det i sin tur betyder ofta att många måste välja antingen barn eller karriär. Nu har vi det lite bättre i Sverige genom vår generösa föräldraledighetslag. Men i t.ex. USA är det mycket vanligt att yrkesarbetande kvinnor avstår från att föda barn. Samma tendenser finns i Japan och i andra länder. När kvinnorna vill gå ut på arbetsmarknaden minskar barnafödandet.

Den socialdemokratiska kongressen slog 1997 fast att det borde vara möjligt att minska arbetstiden med 100 timmar under en femårsperiod med början senast år 1999 och att det främst skulle ske avtalsvägen. Men om parterna misslyckas i sina avtalsförsök kan vi också överväga en lagstiftning.

Fru talman! Ofta hör vi i debatten att vi i Sverige jobbar mest av alla i hela Europa. Men vi hör också andra röster som hävdar att inget land har så generösa ledighetsregler som vi har och att det gör att vi jobbar minst av alla länder i Europa. Vad är sant i detta? Sanningen är att statistiken kan ge oss precis det svar som vi vill ha. Det beror alldeles på hur vi

ställer frågan. Först och främst måste vi skilja på vad lagen säger och vad avtalen säger. Sverige har en lag om 40 timmar per vecka som normalarbetsdag, men nästan ingen arbetsgrupp jobbar så mycket. Och nu höjer säkert många ögonbrynen och tänker: Vad säger människan? Jobbar vi inte 40-timmarsvecka i Sverige?

Det vanligaste arbetstidsmålet i Sverige är 40 timmar per helgfri vecka, dvs. när vi inte har några röda dagar måndag–fredag. De flesta är ju fortfarande lediga om det är en helgdag under måndag–fredag, och om man räknar bort den ledigheten blir genomsnittet ungefär 38,5 timmar i veckan. Men många avtal innebär en ännu kortare arbetstid, särskilt för dem som jobbar obekvämt arbetstid eller oregelbundna arbetstider.

Den andra frågan som vi måste ta hänsyn till är om vi bara räknar heltidsarbetande eller om vi också räknar in deltidarbetande. Om vi räknar bara heltider, då arbetar vi mycket vid en internationell jämförelse. Men om vi räknar både heltider och deltid jobbar vi lite i genomsnitt per anställd.

Den tredje frågan som vi måste vara observanta på är om vi räknar genomsnittlig arbetstid på dem som arbetar eller på hela befolkningen i arbetsför ålder. Om vi jämför den faktiskt arbetade tiden per år och anställd ligger vi lågt i Sverige. Men om vi slår ut arbetstiden som ett genomsnitt på befolkningen i arbetsför ålder då jobbar vi mycket och ligger högt. Detta beror ju på att vi har en stor andel av befolkningen i arbete genom att nästan lika många kvinnor som män arbetar utanför hemmet i Sverige. Men vi har en stor andel av deltidarbetande jämfört med andra länder.

Fru talman! Jag skall inte trötta kammaren med mer statistik. Men jag vill med dessa exempel visa att det inte går att så tvärsäkert säga vare sig att vi jobbar mest eller minst vid en internationell jämförelse. Man får det svar som man vill ha på den frågan.

När vi diskuterar arbetstidsfrågor finns det mycket tyckande. Nästan alla människor tycker någonting i den frågan, och det är roligt, eftersom det visar det engagemang som människor har för dessa frågor. Men jag tycker också att det är viktigt att vi inte bara tycker utan att vi seriöst arbetar med frågan och försöker komma fram till en lösning. En del debattörer är så oerhört tvärsäkra på att just han eller hon sitter inne med den enda och den riktiga lösningen, antingen en generell lagstadgad arbetstidsförkortning lika för alla eller en avreglering och flexibilitet. Jag tror inte att det finns en enda utan många olika sätt att förkorta arbetstiden. Vi har alla olika behov under olika skeden i livet och olika behov beroende på hur vi vill använda vår fritid. Olika branscher har olika lätt att genomföra en arbetstidsförkortning, och framför allt kostar det olika mycket i olika samhällssektorer. Ingen tror väl längre att en arbetstidsförkortning är gratis. Låt oss därför seriöst diskutera varifrån pengarna skall tas. Det är att göra det lite för enkelt för sig att säga att man tar det från arbetslöshetsförsäkringen eller från sjukförsäkringen. Det finns inga belägg för att människor som jobbar kortare tid är mindre sjukskrivna än de som jobbar längre tid. Det finns inga belägg för att dagens lagreglering hindrar tillväxten.

Arbetstidskommittén redovisar i sitt betänkande en hel del forskning som visar att det inte alls är säkert eller ens troligt att arbetslösheten skulle minska bara därför att vi förkortar arbetstiderna. Och såvitt jag vet

har inte heller någon forskning under senare år visat på ett sådant samband. Men det är en sådan fråga som regeringens arbetsgrupp tillsammans med Rådet för arbetslivsforskning naturligtvis skall titta på.

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottet ser fram emot den redovisning och de förslag som regeringens arbetsgrupp kommer fram till och ser inget skäl att föregripa det arbetet, varför motionerna – i den mån de inte är tillgodosedda i betänkandet – avstyrks.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 107 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var en positiv överraskning att lyssna till Laila Bjurlings inlägg här. Det andades väldigt mycket precis samma tankegångar som jag har, nämligen att det handlar om väldigt olika förutsättningar, att man måste ha ett flexibelt tänkande. Det tycker jag nog att Laila Bjurling visade. Vi är så att säga överens om problembilden.

Det är klart att det här skall skötas genom parterna. Det är de som skall förhandla centrala avtal. Sedan skall detta läggas så långt ut som möjligt i verksamheten. Det mår alla bäst av.

Att det här är en välfärdsfråga behöver vi inte heller debattera. Många människor gillar att jobba, och att jobba mycket, och det skall de få göra. Men det finns perioder i ens liv då man inte vill göra det och då skall det finnas möjligheter till en flexibel lösning beträffande den egna situationen.

Jag uppfattade att Laila Bjurling inte anser att lagstiftad sex timmars arbetsdag skulle skapa fler jobb. Det är väldigt skönt om vi kan rensa bort den saken från debatten. Då har jag förhoppningar om det som arbetsgruppen kan komma fram till.

Anf. 108 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Såvitt jag förstår är Helena Bargholtz ny för den här mandatperioden. Kanske är det därför som hon blir förvånad och positivt överraskad över Socialdemokraternas inställning i frågan. Det här är precis det ställningstagande som vi gjorde i Arbetstidskommitténs betänkande. Socialdemokraterna var, givetvis, med på majoritetssidan.

Det går inte att säga att en arbetstidsförkortning ger någon större effekt vad gäller arbetslösheten. Däremot finns det många andra värden som gör att det kan vara riktigt att se över och förkorta arbetstiden, just från de välfärds- och jämställdhetsaspekter som jag i mitt anförande nyss talade om.

Anf. 109 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag har följt arbetstidsfrågan i samband med att jag varit engagerad på den kommunala sidan i förhandlingar där detta kommit in som ett moment. Jag kan tydligen tolka Laila Bjurling så att förslaget om lagstiftning om sex timmars arbetsdag är något som vi inte behöver vara oroliga för.

Anf. 110 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Om vi skall vara oroliga för det ena eller det andra kan jag inte uttala mig om i dag; det beror ju på vilka utgångspunkter man

har. Det ställningstagande som vi från socialdemokratisk sida har gjort och som jag redovisade i mitt anförande är att det här är en fråga som parterna i första hand äger. Man måste titta på den i avtalsförhandlingar, vilket man också har börjat göra på många orter och i många förbund.

Men, har vi sagt, kommer man ingenstans den vägen får vi naturligtvis titta på om det behövs en liten puff också på lagstiftningens väg. Vi tycker alltså att detta är en fråga för parterna och att man måste titta på välfärdsfrågorna i stort. Jag berättade i mitt anförande om vissa förbund, framför allt förbund som består av många deltidsarbetande kvinnor, där man inte alls i första hand prioriterar en arbetstidsförkortning. I stället vill man gå upp i tid; man vill kunna försörja sig på sin lön. Det finns alltså lite olika uppfattningar. Men visst tycker vi att det här är en oerhört viktig välfärds- och jämställdhetsfråga.

Anf. 111 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Också jag tycker att det är roligt och glädjande att höra att Laila Bjurling tycker att den arbetsgrupp som tillsatts skall sträva efter en gemensam syn. Men om man hade tyckt att frågan var riktigt angelägen skulle man naturligtvis ha breddat den här gruppen och försökt att nå konsensus med alla partier, så att frågan kan få en lösning på väldigt lång sikt.

Att Laila Bjurling drar slutsatsen att alla människor trivs om de får arbeta mindre och får mer betalt är inte förvånande. Den slutsatsen kan vi väl alla dra. Problemet är bara att det kostar lite för mycket. Det var intressant att Laila Bjurling tog upp kostnadsaspekten, som det ofta inte nämns så mycket om.

Apropå sextimmarsdagen: Kan jag tolka Laila Bjurling på det sättet att sextimmarsdagen egentligen är avskriven från agendan i arbetsgruppen, att det inte är den problematiken som i första hand skall behandlas? Stämmer den uppfattningen?

Anf. 112 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Att vi skulle kunna nå konsensus mellan riksdagens alla partier i arbetstidsfrågan tror jag är en mycket from förhoppning, Maria Larsson! Jag har nog inte riktigt samma förhoppning i det här fallet. Vi kommer nog också fortsättningsvis att ha lite spretande uppfattningar om hur frågan skall lösas.

Vi har hört av de inlägg som hittills varit att vissa partier inte vill ha någon reglering över huvud taget i de här frågorna, medan andra partier tycker att det i varje fall måste finnas ett grundskydd. Man måste ha ett visst regelverk kring det hela som parterna själva sedan kan använda sig av i flexibilitet och i ett avtalsskrivande som passar bra för de enskilda arbetsplatserna, för de olika branscherna och också för de enskilda anställda.

Anf. 113 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller det sistnämnda tror jag nog att det går att nå konsensus mellan våra partier. Vad som dock bekymrar mig är att det verkar spreta väldigt mycket i den arbetsgrupp som skall arbeta med frågan. Flera av de partier som är representerade där har ju gått ut med

detta om sextimmarsdag, vilket Socialdemokraterna inte verkar vara så förtjusta i. Jag skulle gärna vilja ha ett klarläggande på den punkten.

Anf. 114 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Arbetsgruppens uppgift är att lägga fram ett underlag för regeringen om hur man skall gå vidare med frågan. Arbetsgruppens uppgift är däremot inte att lägga fram ett förslag till hur detta med sextimmarsdagen skall lagregleras. Det är inte gruppens uppgift, utan det handlar om hur man skall gå vidare i arbetstidsfrågan. Vi kommer att lägga fram ett förslag, förhoppningsvis under våren år 2000, men vad resultatet blir kan vi i dag inte uttala oss om. Den saken måste vi få jobba med.

Anf. 115 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Det var skönt att höra Laila Bjurling tala klarspråk och säga att Socialdemokraterna inte tror att en generell arbetstidsförkortning genererar fler jobb. I alla fall på den punkten är vi överens.

Sedan fick vi höra att det här för er socialdemokrater i huvudsak är en välfärdsfråga. Då undrar jag: Vad menar ni egentligen med välfärd? Kan vi vara överens om att det krävs välstånd för att människor skall få välfärd?

Om ni inte tror att en arbetstidsförkortning ger fler jobb är frågan: Hur skall detta finansieras? Laila Bjurling är tydligen också medveten om att detta är en reform som kostar – och som kostar mycket.

Jag tror att Laila Bjurling fanns här i kammaren tidigare i dag när jag citerade Stefan Fölster. Han är övertygad om att en arbetstidsförkortning skulle bli ett dråpslag för låginkomsttagarna. Han kan inte se något skäl till att de skulle ta emot detta som en förbättrad välfärd. Stefan Fölster och många andra ekonomer talar om risken för att enklare jobb rationaliseras och automatiseras bort.

Dessutom är det så att det i dag i Sverige finns många låginkomsttagare som lever under skälig levnadsnivå. Tycker Laila Bjurling att en generell arbetstidsförkortning är en välfärdsfråga för dem?

Anf. 116 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Christel Anderberg var en av ledamöterna i Arbetstidskommittén, så det borde inte heller för henne vara någon överraskning att vi socialdemokrater inte ser detta med en eventuell arbetstidsförkortning som en lösning på arbetslöshetsproblemet. Detta konstaterade vi redan i det betänkande som Arbetstidskommittén lade fram. Däremot kan det naturligtvis inte uteslutas att det kan skapa ett visst antal nya jobb. Det är dock inte lösningen på arbetslöshetsproblemet. I stället är det, precis som vi säger, en välfärdsfråga och en jämställdhetsfråga.

Hur tar man då ut välfärdsökningar, tillväxtökningar och välståndsökningar? Tas de ut i form av mer pengar, i form av mer fritid eller i form av högre skatter så att vi kanske kan få en bättre gemensam, offentlig, sektor? Ja, hur vi vill ta ut vår välståndsökning och vår tillväxtökning väljer vi själva i det här landet.

Där tror vi att det passar parterna bäst att diskutera hur man skall ta ut denna ökning. Vi tror att det är lite olika inom olika branscher, men vi tror ändå att vi på sikt måste komma till lägre normalarbetstid. Vi har ett

40-timmarsmätt som vi har haft under väldigt lång tid. Så har vi valt under mellantiden att förkorta arbetstiden i form av olika ledigheter.

Vi tycker också att det är dags att börja ta de första stegen, och det är det vår kongress har sagt, mot en generell arbetstidsförkortning. Däremot tror vi inte att vi med ett alexanderhugg kan lösa arbetslöshetsproblemen. Givetvis kostar det pengar. Någonstans måste de pengarna tas ifrån. Därför passar det bäst att parterna hanterar denna fråga.

Anf. 117 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Frågan är: Vilka är vi som skall bestämma hur den ökade välfärden skall tas ut och hur den skall användas? I Laila Bjurlings värld är vi detsamma som politikerna och de fackliga organisationerna. I Moderata samlingspartiets värld är det människorna, de enskilda individerna som skall fatta det beslutet. Därför tycker inte vi att den här frågan över huvud taget skall diskuteras i Sveriges riksdag.

Åter till välfärden. Laila Bjurling vill inte lagstifta om generell arbetstidsförkortning men är uppenbarligen hundraprocentigt inställd på att vi nu skall gå inför en sådan. Men på vilket sätt blir det bättre för en deltidsarbetande kvinna som gärna vill gå upp i tid? Det gör hon inte därför att hon vill arbeta mer utan därför att hon inte klarar familjens försörjning på en deltidslön. Låt oss säga att hennes man, som är medlem i Metall, samtidigt går ned motsvarande tid. Det innebär att familjeekonomin kommer att fortsatt vara lika dålig. Men kvinnan, som förmodligen redan håller på att jobba ihjäl sig eftersom hon har huvudansvaret för hem, barn och familj, får jobba mer. Hennes man – som enligt alla undersökningar använder sin arbetstidsförkortning till sina hobbyer, till att jobba i trädgården eller meka med bilen – får kortare arbetstid. Var finns logiken i detta?

Anf. 118 LAILA BJURLING (s) replik:

Fru talman! Nu börjar jag känna igen moderaterna. Det är den gamla moderatstilen igen: den enskilde individen mot politikerna, mot facken. Vår uppfattning, Christel Anderberg, är att de fackliga organisationerna består av sina medlemmar. Medlemmarna är enskilda individer. Politikerna, som låter lite konstigt, är faktiskt enskilda människor som företräder andra människor som har valt dessa för att föra deras talan. Det är ingenting konstigt med vare sig politiker eller fackliga organisationer, utan det är den stora massan människor som har valt oss att vara företrädare i vissa specifika frågor som behöver gemensamma lösningar på gemensamma problem. Det är inget problem för oss socialdemokrater. Men jag har förstått att det är en ständig nagel i ögat på moderaterna att kollektiven går samman för att jobba för gemensamma lösningar. Men det tycker vi är bra.

Anf. 119 CAMILLA SKÖLD (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Jag var i Bryssel för någon vecka sedan där jag deltog i en fristående konferens i EU-parlamentet som hade rubriken Full sysselsättning. Ett av underseminarierna handlade om arbetstidsförkortning, och där diskuteras frågan med representanter för en mängd länder i EU – Sverige, England, Spanien, Italien, Tyskland, Frankrike osv. Utan överdrift visade

seminariet att Sverige skiljer sig från andra länder när det gäller den offentliga debatten kring arbetstid i allmänhet och arbetstidsförkortning i synnerhet.

Från flera håll redovisades en intensiv och levande offentlig debatt, inte minst från fackföreningsrörelsen, där man ser frågan om arbetstidsförkortning som en central del för att fördela arbetstid men också som ett sätt att fördela gjorda produktivitetsvinster och fördela och därmed öka köpkraft.

Den slutsatsen delas av flera, bl.a. Jeremy Rifkin, en välkänd amerikansk forskare som nyligen var på besök i Stockholm. Rifkin ser det som en skandal att det inte pågår någon egentlig debatt om arbetstidsförkortning i Sverige. "Hela Europa diskuterar detta, men i Sverige ställer sig politiska ledare, fackliga ledare och företagsledare utanför debatten. Det är skamligt, ni borde befinna er i fronten." Allt enligt Rifkin.

Det är bara att instämma. Sverige har inte haft någon arbetstidsförkortning sedan början av 1970-talet. Detta trots en alltmer avancerad teknologi och en allt snabbare datorisering som gör det möjligt att klara produktionen med allt färre människor och trots att samhället blir alltmer tudelat, där några är stressade därför att de tvingas arbeta för mycket medan andra bär på en stress därför att de står utanför arbetsmarknaden.

Som Rifkin säger är "arbetstidsförkortning ingen utopi utan det handlar om sunt förnuft". Så visst är det att beklaga att Sverige hamnat i bakvattnet i en så viktig framtidsfråga. Å andra sidan betyder det att det finns värdefulla erfarenheter att ta del av utifrån det faktum att många länder ligger före.

En arbetstidsförkortning motiveras som bekant av flera skäl, som vi hört flera gånger här i dag. Det handlar om en välfärdsreform i livskvalitet. Det handlar om rättvisa och ett sätt att fördela produktivitetsutveckling m.m. Men en arbetstidsförkortning kan också vara ett medel i kampen mot arbetslösheten. Och det är här som vi kan dra nytta av de arbetstidsförkortningar som genomförts i andra länder. Är syftet med en förkortning "enbart" en välfärdsreform, ja, då behövs det få eller inga styrmedel, och det mesta kan överlämnas till parterna att besluta om. Det visade Laila Bjurling i sitt anförande flera exempel på. Men vill man dessutom få effekt när det gäller sysselsättning krävs en sammanhållen politik, där staten på olika sätt skapar incitament för nya jobb. Då går det inte att göra som man t.ex. gjort i Frankrike, att man trots lagstiftning lämnar över frågan till de enskilda företagen. Då riskerar man precis det som nu händer i Frankrike, nämligen att den faktiska arbetstiden inte minskar utan att man i stället konsekvent använder sig av övertidsuttag.

Erfarenheterna visar att det, för att en arbetstidsförkortning skall ge nya jobb, för det första fordras en reglering av normalarbetstiden i botten, alltså lagstiftning. Skälet till det är att man måste se till att en arbetstidsförkortning omfattar hela arbetsmarknaden. Det krävs också att man ser till att den faller ut i en daglig förkortning och inte exempelvis i extra semesterdagar eller någon form av arbetstidsbank, eftersom det inte skapar några nya arbetstillfällen.

För det andra krävs det ekonomiskt stöd för att företag, landsting och kommuner dels skall ha råd med den fördyring som uppstår när kostnaderna ökar per arbetstimme, dels skall kunna skapa incitament för nyanställning. Här har Stefan Fölster helt rätt, som nämndes tidigare i dag.

Det är bara det att Fölster tydligen inte följt med i debatten och trodde att det var något nytt han kommit på. I själva verket tar han upp en gammal frågeställning som varit klar för Vänsterpartiet sedan lång tid tillbaka. Det fordras ekonomiskt stöd och att den här reformen sker med bibehållen lön.

För det tredje visar all erfarenhet att reformen måste kombineras med en begränsning av övertidsuttaget. Det är här, som jag ser det, som den verkliga knuten ligger och som är en av anledningarna till att det i Sverige har varit så svårt att samla sig kring frågan om arbetstidsförkortning. Jag tror att detta är en orsak till att fackföreningsrörelsen är splittrad i synen på avtal kontra lagstiftning. Med andra ord måste vi börja med att enas kring syftet med en arbetstidsförkortning.

Nu har, som det nämnts flera gånger i dag, regeringen tillsatt en arbetsgrupp som har till uppgift att fördjupa underlaget i arbetstidsfrågan.

Visst är det så att direktiven, som så ofta, kan tolkas som om man så att säga vill gömma undan frågan, men de kan också tolkas som om man tvärtom prioriterar frågan. För oss som deltar i gruppen är det ju ingen tvekan om saken: Det handlar om att lyfta upp frågan på bordet och om att uträtta något konkret. Jag hoppas också att gruppens arbete kommer att bidra till att frågan lyfts fram till en offentlig debatt. Här hoppas jag att en utgångspunkt blir en modell av arbetstidsförkortning som kan leda till att nya arbetstillfällen skapas.

Det som annars dominerar debatten när det gäller arbetstider är det återkommande mantrat avreglering och flexibilitet. Och precis som när det gäller arbetsrättslagstiftningen i stort finns det ingen övertygande forskning som styrker påståendet att lagar och regler till skydd för de anställda skulle vara orsaken till arbetslösheten och inte heller att sådana lagar skulle utgöra hinder för att få ned arbetslösheten. Inom parentes kan jag säga att det var många intressanta artiklar i det ämnet i det senaste numret av tidningen Riksdag & Departement.

Och frågan är: Flexibilitet i arbetstider för vem och på vems villkor?

Den arbetstidslag som vi har i dag är en form av skyddslagstiftning som bl.a. reglerar normalarbetstiden. Lagen är dispositiv, alltså den kan förhandlas bort. I praktiken finns ju redan i dag alla möjligheter för en flexibel utläggning av arbetstiden. Det bekräftar ju också Maria Larsson från kristdemokraterna i sitt anförande, där vi fick flera siffror som visar att både arbetstagare och arbetsgivare upplever att möjligheterna att påverka arbetstiderna har stärkts och fortsätter att stärkas. Precis som Maria Larsson illustrerar är det fullt möjligt att med nuvarande lagstiftning åstadkomma olika anpassningar av arbetstiden.

Därför måste det vara något annat än flexibiliteten i sig som SAF, kd m.fl. är ute efter.

Och det är här som det blir så uppenbart att arbetstiden i mångt och mycket är en fråga om makt. Om det då handlar om att arbetsgivaren enväldigt skall få bestämma om arbetstiden, eller om man vill slippa att betala för övertid, skiftarbete eller obekvämt arbetstid låter jag vara osagt. Det är bara att konstatera att det ligger i arbetstagarnas intresse att med kraft försvara den typ av skyddslagstiftning som arbetstidslagen utgör.

Om nu SAF och den politiska borgerligheten har avregleringar och flexibilitet som ett mantra för att stärka arbetsgivarens möjlighet att max-

imera sina vinster, vad kan då arbetstagarnas så att säga ha som moteld, som sitt alternativ?

Ja, fru talman, exempelvis en lagstiftad arbetstidsförkortning, en välfärdsreform som ökar rättvisan, som är solidarisk, som ökar jämställdheten och som ger ett positivt bidrag till folkhälsan och som rätt utförd kommer att minska arbetslösheten. Och lika mycket som vi i Vänstern gillar arbetstidsförkortning, lika mycket ogillar man det från arbetsgivarhåll.

Men tiden talar för oss, och jag är övertygad om att det kommer en arbetstidsförkortning, och för att återigen citera Rifkin: "Arbetstidsförkortning är ingen utopi utan det handlar om sunt förnuft."

I detta anförande instämde Lena Olsson, Yvonne Oscarsson och Gunnilla Wahlén (alla v).

Anf. 120 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag begrep inte inledningen av Camilla Skölds anförande. Hon talade om att hon saknade en debatt om arbetstidsfrågor. Jag tycker att vi har haft en mycket intensiv debatt under de senaste åren just omkring arbetstidsfrågor. Jag förstår inte heller vad forskaren Rifkin menar med att vi i Sverige inte skulle debattera dessa frågor.

Senast i går fick jag en tidning i min hand från SAF, där man ställde frågan om kortare arbetstid ger fler jobb. Detta är kanske den mest intensiva debatt som vi har haft när det gäller arbetsförhållandena.

Den arbetsgrupp som leds av Inger Segelström kommer nog att få det urjobbigt. Såvitt jag förstår spretar det kolossalt mycket i gruppen i fråga om inställningen till en lagstadgad arbetstidsförkortning. Laila Bjurling gjorde mycket klart här att socialdemokraterna inte har den uppfattningen, och från Vänsterpartiet är man mycket militant när det gäller en lagstadgad förkortning av arbetstiden.

Jag fick en väldigt intressant upplysning i morse när jag knäppte på radion apropå arbetstidsförkortning. I Linköping har man inom hemtjänsten gjort försök med förkortad arbetstid. Man gick ned till 35 timmars tjänstgöring per vecka, och det var naturligtvis skönt för personalen. Men man klarade inte av sina arbetsuppgifter. Man klarade inte vården av de gamla med denna begränsning av arbetstiden. Så nu går man i stället upp till 37 timmar per vecka. Det visar hur svårt det är att uttala sig om en generell sänkning av arbetstiden, om man inte har tillräckligt med personal för att kunna genomföra livsviktiga uppgifter.

Folkpartiet har gång på gång talat om flexibilitet på de anställdas villkor.

Slutligen vill jag säga att det finns många arbetsgivare som uppmuntar de anställda till att gå ned i arbetstid.

Anf. 121 CAMILLA SKÖLD (v) replik:

Fru talman! Angående debatten kan jag delvis instämma i det som Helena Bargholtz säger. Inte minst jag själv som vänsterpartist har ju deltagit i debatten. Problemet är att det förs ingen offentlig debatt. Det pågår ingen debatt på bred front. Vi i arbetsgruppen har som delmål att försöka lyfta fram den debatten så att fler än fackföreningsföreträdare och politiker är engagerade.

När det gäller samarbete får man tacka för omtanken. Jag tror att vi klarar oss alldeles utmärkt. Vi är tre partier som skall samarbeta. Som i alla olika former av samarbete har man olika infallsvinklar, och man får jämka sig samman. Vi får se vad resultatet blir.

Jag känner inte till exemplet Linköping. På beskrivningen här låter det som att man bara har gått ned i arbetstid utan att nyanställa. Självklart kräver en sådan arbetskraftsintensiv verksamhet som vården att man nyanställer.

För att argumentera emot kan jag ta upp exemplet Kiruna. Där införde man också en arbetstidsförkortning inom hemtjänsten som var väldigt lyckad, både enligt arbetstagarna och enligt kommunledningen. Man har också gjort stora besparingar när det gäller sjukskrivningar och arbets-skador.

Anf. 122 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Då vill jag upplysa Camilla Sköld om att det där med nyanställningar är ingenting som man genomför rakt av i dagens läge inom hemtjänsten. I min egen hemkommun har vi oerhört svårt att rekrytera personal till hemtjänsten. Man är nu beredd att betala mycket bra för att få tag på personal. Så det är inte alls säkert att man skulle kunna lösa problemet i Linköping genom att anställa mer personal. Vad gör man när det inte finns mer personal?

Det är detta som är så viktigt när man diskuterar arbetstidsförkortning. Hur skall man kunna genomföra arbetstidsförkortning i de sektorer där det inte finns personal? Anställda är inte utbytbara, det är väldigt viktigt att komma ihåg. Det finns många andra områden, t.ex. inom databranschen, där det inte heller finns tillräckligt med personal.

Det är därför som jag blir så orolig inför tanken på att lagstifta om förkortad arbetstid. Det är därför som vi måste ha ett flexibelt system.

Anf. 123 CAMILLA SKÖLD (v) replik:

Herr talman! Ett bekymmer med att man har svårt att få anställda till vården är just anställningsvillkoren. Jag är övertygad om att en arbetstidsförkortning kommer att höja statusen och öka intresset för att jobba inom vården. Jag ser en arbetstidsförkortning som ett bidrag till att lösa den kris som vi har inom vården. Att jobba inom vården är tungt. Sex timmars arbetsdag borde räknas som heltid.

Anf. 124 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Detta är sanningens dag. Jag gissar att det var intressant för vänsterpartisten att ta del av den deklaration som vi tidigare hörde från socialdemokratiskt håll om att denna arbetsgrupp är tillsatt av representanter för de olika partierna och att de har mycket olika ingångsvärden. Det är uppenbart att Vänsterpartiet har blivit lurat in i någonting som från början icke är vad det syntes vara.

Socialdemokraterna talar om välfärdsreform. Vänsterpartiet talar om sysselsättning. Syftet skiljer sig åt redan från början.

Hur skall det kunna gå att förenas i någon form av gemensam deklaration? Sextimmarsdagen är tydligen avskriven från agendan. Jag tror att Vänsterpartiet kan känna sig lurat.

När det gäller sysselsättningseffekten vid en arbetstidsförkortning skall jag läsa innantill om erfarenheter i Europa. I Danmark genomfördes en arbetstidsförkortning 1986–1990 – inga sysselsättningseffekter. Finland genomförde en arbetstidsförkortning 1986–1990 – oklara sysselsättningseffekter. Frankrike genomförde en arbetstidsförkortning 1982. Den förväntade effekten var 150 000 nya jobb. Resultatet blev 14 000–18 000 nya jobb. Holland genomförde en arbetstidsförkortning 1982–1985 – lägre effekter än väntat. Och så här fortsätter det.

Det finns en ganska samstämmig forskning när det gäller hur man får till stånd positiva sysselsättningseffekter vid en generell arbetstidsförkortning. I så fall gäller att det skall råda en högkonjunktur. Man skall ha en stor andel arbetsintensiv produktion. Man skall ha ett oförändrat eller minskat övertidsuttag. Man skall ha en homogen arbetskraft som är lätt att byta ut. Man skall ha en rörlig arbetskraft som är villig att flytta, och man skall ha en låg arbetslöshet. Om dessa faktorer är gällande kan man få positiva sysselsättningseffekter.

Jag undrar hur många av dessa punkter som Camilla Sköld tycker uppfylls i dagsläget.

Sedan måste jag invända mot den inledande beskrivningen, att vi inte skulle ha någon arbetstidsdebatt. Många avtal som slöts i Sverige under 1998 inkluderade en arbetstidsförkortning. Detta har naturligtvis föregåtts av ett antal diskussioner ute på arbetsplatserna. Att 60 % av arbetstagarna anser att de kan påverka sin arbetstid tycker jag också indikerar att det försiggår en våldsamt och bra debatt, men det är den flexibla varianten som gäller om vi skall få en lyckad lösning på det här.

Anf. 125 CAMILLA SKÖLD (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är så fruktbart att diskutera det här. Vi kanske värderar debatten olika. Vi kan väl enas om att det är bra med en ännu livligare debatt, så kan vi lämna den frågan.

Man kan genomföra en arbetstidsförkortning med olika syften. Det kan vara en ren välfärdsreform. Man kan göra det i syfte att öka jämställdheten, men man kan också göra det i syfte att skapa sysselsättning.

Om man har syftet att en arbetstidsförkortning skall skapa sysselsättning krävs det att den sker i kombination med en aktiv politik. Det var just det som jag sade i mitt anförande. Jag menar att det krävs en lagstiftning, begränsningar i övertidsuttag osv. Detta stärks också av de exempel som Maria Larsson räknade upp. Det finns andra exempel också.

Tyskland inledde en 35-timmarsvecka inom metallindustrin. Där ersatte man mellan 30 % och 80 % av den tid som gick bort med nya jobb. Och man räknar med att en miljon arbetstillfällen skapades.

Jag kan hålla med Maria Larsson om att en arbetstidsförkortning i sig inte behöver innebära nya arbetstillfällen men kombinerad med en aktiv politik finns det alla förutsättningar för att den gör det.

Anf. 126 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Den aktiva politiken skall ju betalas på något sätt. Och då är min fråga till Camilla Sköld: Hur tänker Vänsterpartiet kring den här biten? Handlar det om en generell arbetstidsförkortning med bibehållen lön, eller handlar det om en lön som ges i förhållande till arbetstiden?

Anf. 127 CAMILLA SKÖLD (v) replik:

Herr talman! Varken Maria Larsson eller jag fanns i riksdagen förra våren när Vänsterpartiet presenterade sitt utomordentligt väl genomarbetade förslag om hur en arbetstidsförkortning skall genomföras. Liksom vad som gäller för alla andra förslag lägger inte Vänsterpartiet fram något förslag som är ofinansierat. Det finns ett färdigt utarbetat förslag. Det handlar om skatteväxling. Det handlar om progressiva, och i vissa fall sänkta, arbetsgivaravgifter, och det handlar i slutändan om att överföra medel från arbetslöshetsunderstöd till aktivt arbete.

Jag kan gärna vidarebefordra den skriften till Maria.

Anf. 128 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Frågan om att förkorta vår arbetstid generellt ges en allt större spridning. Om vi höjer blicken och tittar oss omkring i vår omvärld kommer vi att upptäcka att arbetsmarknaden har bytt ansikte.

För bara några decennier sedan kunde en anställd känna att där man en gång hade fått ett arbete kunde man förhoppningsvis få stanna i flera år. Speciellt inom den offentliga sektorn fanns den tryggheten.

Nu känner nog de flesta ungdomar som börjar söka sig ut på arbetsmarknaden att de flesta jobb är av övergående art. Antalet tillfälliga arbeten ökar. Projektanställning blir allt vanligare, och man får vara beredd på att skifta yrke under levnaden.

Framtidsforskare hävdar bestämt att antalet jobb kommer att minska in på 2000-talet. Ny teknik, bl.a. genteknik, medför att antalet människor på vår jord som försörjer sig på jordbruk kommer att minska kraftigt; nu är det två miljarder som gör det. Detta är ingen utveckling som jag personligen önskar, men efter att ha besökt livsmedelsindustrierna i förrgår blev jag stärkt i min uppfattning. Livsmedelsförsörjningen, bl.a., mekaniseras alltmer. Substitut för naturliga råvaror tas fram.

I en framtid när jobben inte kommer att räcka till alla bör vi dela på dem som finns, herr talman. Det som nu händer är att några jobbar alltmer och allt längre tid. Stressen ökar på våra arbetsplatser mer och mer.

Cirka en tredjedel av de yrkesverksamma uppskattas arbeta övertid minst en gång i veckan. Detta visar flera undersökningar gjorda av SIF, TCO, Finansförbundet och Statistiska centralbyrån.

Hälften av de anställda uppger att arbetstakten har ökat under de senaste fem åren. En internationell jämförelse av OECD visar att Sverige ligger mycket högt.

Forskare konstaterar att många anställda i dag förväntas utföra en viss mängd arbete som inte hinns med under ordinarie arbetstid. De arbetar då övertid eller tar med arbetet hem utan att registrera det och utan att få extra betalt.

Vi är på väg mot ett begynnande 24-timmarssamhälle med tidsrelaterade stressfaktorer som tempoökning, arbetsbelastning och fulltecknade kalendrar.

Oron ökar för anställning och familjeekonomi samt för ständiga förändringar i arbetsliv och samhälle. Samtidigt som denna oro finns går mängder av människor arbetslösa. Varför kan man då inte dela på jobben

med en arbetstidsförkortning, så att vi kan minska samhällets utgifter för arbetslösheten?

Människor behöver känna sig efterfrågade och komma in i den sociala tillvaro som det innebär att kunna gå till arbetet varje dag. Ekonomin för den arbetslöse har varit hårt ansträngd under en lång tid och kommer att förbättras med en anställning. Då minskar också påfrestningen för familjen.

Herr talman! I hela Europa diskuteras arbetstidsförkortning. Och s-gruppen i EU-parlamentet uttalade sig i veckan positivt om en arbetstidsförkortning. Här i Sverige ställer sig ofta politiska ledare, fackliga ledare och företagare utanför debatten, som Camilla Sköld sade förut. Men vi hoppas att detta kommer att ändras i och med att den nu tillsatta gruppen för arbetstidsfrågan börjar arbeta. Det sägs också att man skall ha täta kontakter med parterna, med SAF och med arbetsmarknadens parter över huvud taget. Även människorna runtomkring skall komma med i den här debatten.

I vårt grannland Finland finns goda exempel på att en arbetstidsförkortning är bra för företagen, i motsats till vad Maria Larsson sade förut. På fjäderfabriken Imatra Steel lades skiftarbetet om från tre åttatimmarsskift till fyra sextimmarsskift.

De anställda säger att arbetsdagen går väldigt fort, och de uppger att de inte hinner bli trötta. Speciellt bra är det naturligtvis för dem som har barn. Produktiviteten har ökat, och sjukfrånvaron har minskat.

Imatra Steel är ett exportföretag som har ökat antalet anställda från 86 till 120 på tre år. Den kortare arbetstiden gynnar även de äldre, de som är över 50 år, på grund av att arbetet är tungt. Förslitningsskadorna blir mindre med en arbetstidsförkortning.

Företaget säger att man kan utnyttja sina maskiner bättre genom ett effektivare kapacitetsutnyttjande.

I företaget Orthex, också i Finland, är sedan länge skift om fyra gånger sex timmar infört. Här berättar ägaren att han från början, för flera år sedan, erbjöd sex timmars arbetsdag med bibehållen lön medan grannföretaget betalade tre gånger så mycket. Folk valde ändå att ta arbete hos Orthex.

Människorna hos Orthex tycker om fritid, säger ägaren Kallonen. Hans anställda är glada och motiverade i arbetet. Kvalitetskontrollen har blivit bättre, och sjukfrånvaron har minskat. Äldre, som inte längre orkar lika mycket som förut, behöver inte bytas ut. Orthex har också nyanställt personer på grund av de kortare arbetstiderna.

I ett försök med arbetstidsförkortning i sex olika industriföretag säger de som deltar att de är nöjda. Ägarna säger att kapitalet blir mer effektivt om man kan använda maskinerna längre.

I förra avtalsrörelsen krävde en del fack lägre arbetstid, men det var mycket små steg på arbetstidsförkortningsvägen. Enligt Miljöpartiet krävs en rejäl arbetstidsförkortning för att det skall bli effekter på arbetslösheten. En förkortning, herr talman, till 35 timmar i veckan i ett första steg bör ske utan att den totala produktionen minskar, vilket är fallet om de timmar som faller bort i storleksordningen 9 % till en del kompenseras av förbättrad produktivitet och ersätts med arbetslösa personer.

Anf. 129 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag har två frågor till Barbro Johansson. Den första lyder: Hur ser Barbro Johansson på möjligheterna att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet kan komma överens i regeringens arbetsgrupp om arbetstider när man har så olika åsikter?

Min andra fråga lyder: Om arbetsmarknadens parter avråder från lagstiftning om sex timmars arbetsdag, är Miljöpartiet då berett att avstå från att driva detta krav?

Anf. 130 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag ser mycket positivt på våra möjligheter att komma fram till en lösning när det gäller arbetstidsfrågan. Naturligtvis har vi olika utgångspunkter. Vi i Miljöpartiet ser en ökad sysselsättning om man gör en kraftig minskning av arbetstiden. Tar man bara exempelvis en kvart i veckan blir det inga sådana rejäla effekter på sysselsättningen. Men även om Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har olika synpunkter tror jag säkert att vi kan komma fram till en bra ståndpunkt. Det är min stora förhoppning när det gäller arbetstidsgruppen.

Sedan frågade Helena om arbetsmarknadens parter. Bara för något år sedan gick vår statsminister Göran Persson ut i tidningarna och sade att om inte parterna kan komma överens – och naturligtvis är det också vår förhoppning att parterna i ett första steg skall komma överens om en arbetstidsförkortning – kommer lagstiftning att gälla. Likaså har vår f.d. arbetsmarknadsminister Ulrica Messing sagt att lagstiftning då skall vara för handen.

Anf. 131 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Skall jag tolka Barbro Johansson, när det gäller vad arbetsmarknadens parter säger, som att man bara vill ha lagstiftningsmöjligheten för att hota arbetsmarknadens parter så att de går med på avtal? Jag hade uppfattat att Miljöpartiet tillsammans med Vänstern aktivt ville driva en lagstiftning om sex timmars arbetsdag oavsett vad arbetsmarknadens parter tycker. Förhoppningsvis hade jag alltså fel.

Anf. 132 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har lämnat en rapport om hur vi vill att en arbetstidsförkortning skall genomföras. Vi vill se ett trepartsavtal där arbetsgivare och arbetstagare finns med och där en lagstiftning ligger i botten. Vi ser flexibel arbetstid som *en* lösning, men vi ser inte enbart detta som bra. Självklart skall också arbetstagarna ställa upp på detta i kollektivavtal. Men man måste gå in för en lagstiftning med att sänka normalarbetstiden. Det vill vi se.

I Tyskland har bl.a. IG Metall genomfört detta. Man har sänkt arbetstiden, och det har gett en miljon jobb. Där har man lagstiftat och kommit fram på en bra väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

SoU4 Narkotikapolitik

Mom. 2 (vård och rehabilitering)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 5 (mp)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 1 genom uppresning.

Huvudvotering:

142 för utskottet

73 för res. 1

83 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 1 m, 10 v, 4 kd, 13 c, 1 fp

För res. 1: 69 m, 4 kd

Avstod: 26 v, 29 kd, 2 c, 13 fp, 13 mp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 7 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Charlotta L Bjälkebring (v) och Margareta Viklund (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Fanny Rizell (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 3 (sprututbytesverksamheten)

1. utskottet

2. res. 6 (m, kd, c, mp)

Votering:

164 för utskottet

133 för res. 6

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 36 v, 12 fp, 2 mp

För res. 6: 70 m, 1 v, 36 kd, 15 c, 11 mp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 4 (vissa kriminalpolitiska frågor)

1. utskottet

2. res. 7 (m, kd, c, fp)

Votering:

164 för utskottet

136 för res. 7

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 37 v, 13 mp
För res. 7: 70 m, 37 kd, 15 c, 14 fp
Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 6 (Narkotikakommissionen)

1. utskottet
2. res. 8 (v, mp)
3. res. 9 (kd)
Förberedande votering:
52 för res. 8
37 för res. 9
211 avstod
49 frånvarande
Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:
213 för utskottet
50 för res. 8
37 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 70 m, 15 c, 14 fp
För res. 8: 37 v, 13 mp
Avstod: 37 kd
Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp
Ewa Larsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU5 Kontroll av syntetiska droger och åtgärder mot dopning

Mom. 4 (Dopingjouren)

1. utskottet
2. res. 1 (v, fp, mp)
Votering:
234 för utskottet
64 för res. 1
2 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 70 m, 35 kd, 15 c
För res. 1: 37 v, 14 fp, 13 mp
Avstod: 2 kd
Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 5 (kriminalisering av bruket av dopningsmedel)

1. utskottet
2. res. 2 (v)

Votering:

265 för utskottet

31 för res. 2

3 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 70 m, 2 v, 37 kd, 15 c, 14 fp, 13 mp

För res. 2: 31 v

Avstod: 3 v

Frånvarande: 17 s, 12 m, 7 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU5 Vissa frågor om arbetstid

1. utskottet

2. res. (c, m, kd, fp)

Votering:

164 för utskottet

136 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 37 v, 13 mp

För res.: 70 m, 37 kd, 15 c, 14 fp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

*den 18 februari***1998/99:174** av *Roy Hansson* (m) till justitieministern
Information om utländska spel och lotterier**1998/99:175** av *Magnus Jacobsson* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ändring av gränsen mellan Västmanlands och Uppsala län

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 februari **1998/99:280** av *Birger Schlaug* (mp) till miljöministern-
Valfångst **1998/99:309** av *Gunilla Wahlén* (v) till statsrådet Leif Pagrot-
skyExport av begagnade kläder **1998/99:318** av *Jan Backman* (m) till
näringsministern

Transeuropeiska vägnät

1998/99:344 av *Jeppe Johnsson* (m) till kulturministern

Sjörapporterna i radion

1998/99:348 av *Kjell Eldensjö* (kd) till miljöministern

Den s.k. älgjukan

1998/99:352 av *Agneta Brendt* (s) till kulturministern

Vård av kulturhistoriska byggnader **1998/99:353** av *Ola Karlsson* (m) till
näringsministernKärnkraftverk av Tjernobylytp **1998/99:355** av *Harald*
Nordlund (fp) till jordbruksministernIndustriavfall som kalkningsmedel-
den 18 februari **1998/99:339** av *Barbro Westerholm* (fp) till justitiemi-
nistern

Giltighet i Sverige av adoption i annat land

1998/99:340 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till socialministern

Läkemedelskostnader

1998/99:341 av *Rolf Olsson* (v) till socialministern

Försörjningsstödet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 2 mars.

Prot. 1998/99:58
18 februari

9 § Kammaren åtskildes kl. 16.34.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.57,
av talmannen därefter t.o.m. 6 § anf. 121 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
17 februari	1
BoU2 Kooperativ hyresrätt och ägarlägenheter.....	1
BoU3 Hyresrätt och bostadsrätt.....	1
Meddelande om samlad votering.....	4
3 § Narkotikapolitik samt kontroll av syntetiska droger och	
åtgärder mot dopning	4
Socialutskottets betänkande 1998/99:SoU4	4
Socialutskottets betänkande 1998/99:SoU5	4
Anf. 1 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m)	4
Anf. 2 ROLF OLSSON (v).....	6
Anf. 3 LARS GUSTAFSSON (kd)	8
Anf. 4 KENNETH JOHANSSON (c)	9
Anf. 5 ROLF OLSSON (v) replik	11
Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c) replik	11
Anf. 7 ROLF OLSSON (v) replik	11
Anf. 8 KENNETH JOHANSSON (c) replik	12
Anf. 9 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	12
Anf. 10 THOMAS JULIN (mp)	14
Anf. 11 KENNETH JOHANSSON (c) replik	16
Anf. 12 THOMAS JULIN (mp) replik	16
Anf. 13 RINALDO KARLSSON (s).....	16
Anf. 14 ROLF OLSSON (v) replik	18
Anf. 15 RINALDO KARLSSON (s) replik	19
Anf. 16 ROLF OLSSON (v) replik	19
Anf. 17 RINALDO KARLSSON (s) replik	19
Anf. 18 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	20
Anf. 19 RINALDO KARLSSON (s) replik	20
Anf. 20 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	20
Anf. 21 RINALDO KARLSSON (s) replik	20
Anf. 22 YVONNE OSCARSSON (v).....	20
(Beslut fattades efter 6 §.)	23
4 § Vissa frågor om arbetstid.....	23
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1998/99:AU5	23
Anf. 23 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	23
Anf. 24 MARIA LARSSON (kd).....	25
(forts. 6 §).....	27
Ajournering.....	27
Återupptagna förhandlingar	27
5 § Frågestund.....	27
Anf. 25 TALMANNEN.....	27
<i>Ålderspensionssystemet</i>	<i>27</i>
Anf. 26 LARS TOBISSON (m)	27
Anf. 27 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	28

Anf. 28	LARS TOBISSON (m)	28
Anf. 29	Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	28
	<i>Balanskravet på kommunerna</i>	28
Anf. 30	LENA OLSSON (v)	28
Anf. 31	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	29
Anf. 32	LENA OLSSON (v)	29
Anf. 33	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	29
	<i>Rättegången mot Öcalan</i>	29
Anf. 34	MARGARETA VIKLUND (kd)	29
Anf. 35	Utrikesminister ANNA LINDH (s)	30
Anf. 36	MARGARETA VIKLUND (kd)	30
Anf. 37	Utrikesminister ANNA LINDH (s)	30
	<i>Stöd till de ideella barn- och ungdomsorganisationerna</i>	30
Anf. 38	MONICA GREEN (s)	30
Anf. 39	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	30
Anf. 40	MONICA GREEN (s)	31
Anf. 41	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	31
	<i>Glesbygdstödet</i>	31
Anf. 42	LENNART DALÉUS (c)	31
Anf. 43	Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	31
Anf. 44	LENNART DALÉUS (c)	32
Anf. 45	Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	32
Anf. 46	LENNART DALÉUS (c)	32
	<i>E 4:an genom Uppsala</i>	32
Anf. 47	HARALD NORDLUND (fp)	32
Anf. 48	Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	32
	<i>Taxinäringens villkor</i>	32
Anf. 49	SVEN BERGSTRÖM (c)	32
Anf. 50	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	33
Anf. 51	SVEN BERGSTRÖM (c)	33
Anf. 52	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	33
	<i>Schabloniserad assistansersättning</i>	34
Anf. 53	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34
Anf. 54	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	34
Anf. 55	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34
Anf. 56	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	34
Anf. 57	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	35
	<i>Koldioxidutsläpp</i>	35
Anf. 58	MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	35
Anf. 59	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	35
Anf. 60	MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	36
Anf. 61	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	36
Anf. 62	MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	36
Anf. 63	Miljöminister KJELL LARSSON (s)	36
	<i>Bostadsrättsbeskattning</i>	37
Anf. 64	MIKAEL ODENBERG (m)	37
Anf. 65	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	37
Anf. 66	MIKAEL ODENBERG (m)	37
Anf. 67	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	37

<i>Läkemedelskostnaderna</i>	38
Anf. 68 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	38
Anf. 69 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	38
<i>Studiemedelssystemet</i>	38
Anf. 70 TUVE SKÄNBERG (kd).....	38
Anf. 71 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	39
Anf. 72 TUVE SKÄNBERG (kd).....	39
Anf. 73 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	39
Anf. 74 TUVE SKÄNBERG (kd).....	39
Anf. 75 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
<i>Den decentraliserade högskoleutbildningen</i>	40
Anf. 76 LENNART GUSTAVSSON (v).....	40
Anf. 77 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
Anf. 78 LENNART GUSTAVSSON (v).....	40
Anf. 79 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	41
<i>Mänskliga rättigheter i Turkiet</i>	41
Anf. 80 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	41
Anf. 81 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	41
Anf. 82 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	42
Anf. 83 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	42
<i>Miljöpolitiken</i>	42
Anf. 84 LARS LINDBLAD (m).....	42
Anf. 85 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	42
Anf. 86 LARS LINDBLAD (m).....	43
Anf. 87 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	43
<i>Läkarnas arbetssituation</i>	43
Anf. 88 LENA EK (c).....	43
Anf. 89 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	44
Anf. 90 LENA EK (c).....	44
Anf. 91 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	44
Anf. 92 LENA EK (c).....	45
<i>Överföring av premiepensionsrätten</i>	45
Anf. 93 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd).....	45
Anf. 94 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	45
<i>Miljökrav vid upphandling</i>	45
Anf. 95 CARINA HÄGG (s).....	45
Anf. 96 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	46
Anf. 97 CARINA HÄGG (s).....	46
Anf. 98 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	46
<i>Socialtjänstlagen</i>	46
Anf. 99 ROLF OLSSON (v).....	46
Anf. 100 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	47
Anf. 101 ROLF OLSSON (v).....	47
Anf. 102 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	47
Anf. 103 TALMANNEN.....	47
6 § (forts. från 4 §) Vissa frågor om arbetstid (forts. AU5).....	48
Anf. 104 MARGARETA ANDERSSON (c).....	48
Anf. 105 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	49

Anf. 106	LAILA BJURLING (s)	51
Anf. 107	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	54
Anf. 108	LAILA BJURLING (s) replik	54
Anf. 109	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	54
Anf. 110	LAILA BJURLING (s) replik	54
Anf. 111	MARIA LARSSON (kd) replik	55
Anf. 112	LAILA BJURLING (s) replik	55
Anf. 113	MARIA LARSSON (kd) replik	55
Anf. 114	LAILA BJURLING (s) replik	56
Anf. 115	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik	56
Anf. 116	LAILA BJURLING (s) replik	56
Anf. 117	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik	57
Anf. 118	LAILA BJURLING (s) replik	57
Anf. 119	CAMILLA SKÖLD (v)	57
Anf. 120	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	60
Anf. 121	CAMILLA SKÖLD (v) replik	60
Anf. 122	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	61
Anf. 123	CAMILLA SKÖLD (v) replik	61
Anf. 124	MARIA LARSSON (kd) replik	61
Anf. 125	CAMILLA SKÖLD (v) replik	62
Anf. 126	MARIA LARSSON (kd) replik	62
Anf. 127	CAMILLA SKÖLD (v) replik	63
Anf. 128	BARBRO JOHANSSON (mp)	63
Anf. 129	HELENA BARGHOLTZ (fp)	65
Anf. 130	BARBRO JOHANSSON (mp)	65
Anf. 131	HELENA BARGHOLTZ (fp)	65
Anf. 132	BARBRO JOHANSSON (mp)	65
Beslut		66
	SoU4 Narkotikapolitik	66
	SoU5 Kontroll av syntetiska droger och åtgärder mot dopning	67
	AU5 Vissa frågor om arbetstid	68
7 §	Anmälan om interpellationer	68
8 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	69
9 §	Kammaren åtskildes kl. 16.34.	70

